

Simpozionul Internațional
MONUMENTUL
TRADIȚIE ȘI VIITOR
Ediția a XVI-a

Program

Iași
Muzeul Unirii
9-12 octombrie 2014

Organizatori:

Ministerul Culturii din România

Ministerul Culturii din Republica Moldova

Mitropolia Moldovei și Bucovinei

Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași – Muzeul Unirii

Muzeul de Istorie a Moldovei Iași

Institutul Național al Patrimoniului

Direcția Județeană pentru Cultură Iași

Primăria Municipiului Iași

Consiliul Județean Iași

Agenția Națională Arheologică Chișinău

Fundația „Alexandru cel Bun” Iași

UNRMI România

PROGRAM

Joi 9 octombrie 2014

Primirea invitațiilor	9.00
Vernisajul expoziției <i>Orașul Iași – memoria monumentelor</i> Curatori: Sorin Iftimi, Aurica Ichim, Alin Saidac Prezintă: dr. Sorin Iftimi, dr. Aurica Ichim	10.00
Lansare de carte: <i>Monumentul</i> , XV. Lucrările celei de-a XV-a ediții a Simpozionului Național „Monumentul – Tradiție și Viitor”, Iași, octombrie 2013, volum coordonat de Mircea Ciubotaru, Aurica Ichim și Lucian-Valeriu Lefter, Editura Doxologia, Iași, 2014. Prezintă: dr. Narcis Dorin Ion	10.30
Vernisajul expoziției <i>Iașul - spirit și materie</i> Lucrări realizate de prof. Rodica Luca Prezintă: dr. Sorin Iftimi	10.45
Deschiderea oficială a lucrărilor Simpozionului cu Binecuvântarea IPS Teofan, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei Mesaje de salut din partea organizatorilor principali și a oficialităților	11.00
Omagiu personalităților ieșene: <i>Mihai Dim. Sturdza la 80 de ani</i> Mesaj din partea Academiei Române Mesaj din partea Institutului de Istorie <i>A. D. Xenopol</i> Iași Prezentare volum: <i>Famiiliile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și heraldică.</i> Volumul III. <i>Familia Cantacuzino</i> , coordonator și autor Mihai Dim. Sturdza, Editura Simetria, București, 2014 Prezintă: prof. univ. dr. Petronel Zahariuc Prezentare volum: <i>Mihai Dim. Sturdza la 80 de ani. Omagiu</i> , editori Mircea Ciubotaru și Lucian-Valeriu Lefter, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Iași, 2014 Prezintă: conf. univ. dr. Bogdan-Petru Maleon	
Vernisajul expoziției <i>Restauratori români: arhitectul Horia Teodoru – 120 de ani de la naștere</i> Organizator: Institutul Național al Patrimoniului	15.00
Vernisajul expoziției <i>Monumente istorice din județul Iași fotografiate de Horia Teodoru.</i> Fotografiile din fototeca Institutului Național al Patrimoniului Prezintă: arhitect Anca Filip, arhitect Iosef Kovacs	

PROGRAM

Vernisajul expoziției *Monumente din Republica Moldova și destinul lor*

Prezintă: arhitect Eugen Bâzgu

Prezentări de carte:

• *Arheologia preventivă în Republica Moldova*, vol. I, nr. 1-2, 2014, Chișinău, 2014.

Prezintă: dr. Vlad Vornic – Director al Agenției Naționale Arheologice Chișinău

• Narcis Dorin Ion, *Palate din București*, Editura NOI Mediaprint, București, 2014.

Prezintă: dr. Sorin Iftimi

• Oana Marinache, Cristian Gache, *Louis Pierre Blanc, o planșetă elvețiană în serviciul României*, Editura Istoria Artei, București, 2014

Prezintă: drd. Oana Marinache

• Sorin Iftimi, *Heraldica Palatului Sturdza de la Miclăușeni*, Editura Doxologia, Iași, 2014

Prezintă: Mihai Dim. Sturdza

• Vlad Mitric-Ciupe, *Arhitectii români și detenția politică 1944-1964. Între destin concentraționar și vocație profesională*, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2013.

Prezintă: dr. Vlad Mitric-Ciupe

16.00

Lucrări pe secțiuni

20.00

Omnes homines morituri sunt. Comemorarea personalităților implicate în cercetarea, conservarea și restaurarea monumentelor din România, Biserica Banu

Vineri 10 octombrie 2014

9.00

Lucrări pe secțiuni

15.00

Lucrări pe secțiuni

19.00

In memoriam: Ion Mitican

„Bătaia cu flori” pe Ulița Lăpușeanu. Moment susținut de membrii Școlii „Tango Feliz” Iași

20.00

Concert de fanfară

Organizatori: Asociația „Alexandru Lăpușeanu”

Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași – Muzeul Unirii
Garnizoana Iași

7.00

Sâmbătă, 11 octombrie 2014 – Duminică, 12 octombrie 2014

Vizită de documentare la monumente brâncovenești din Transilvania și Țara Românească

Secțiunea A - SALA "DUBLEI ALEGERI"
Moștenirea brâncovenească - ieri și azi

Joi
9 octombrie

MODERATORI: Tereza Sinigalia
Tamara Nesterova

Virgiliu Z. Teodorescu, *Domnul martir Constantin Brâncoveanu finalizator al operei veacului al XVII-lea de integrare a culturii în limba română*

16.00

Pentru Anul cinstirii domnului martir Constantin Brâncoveanu doresc de a evoca preocuparea predilectă a ilustrului domn pentru a fi realizatorul unui complex act cultural manifestat în variate forme, inclusiv de natură constructivă, prin noile ctitorii dar și prin constanta preocupare de a acorda în continuare atenție vechilor lăcașuri, opere ale domnilor Țării Românești pentru a le asigura dăinuirea și menirea către generațiile viitoare.

Veacul al XVII-lea a generat o serie de comportamente benefice din partea celor care au condus destinele Țării Românești. Se disting în acest complex cei care au căutat, ca prin actul cultural, să asigure nu numai dăinuirea neamului ci și afirmarea valențelor creatoare ale trucidătorilor acestor plaiuri, ca prin asemenea pavază să asigure atenuarea, stoparea acțiunilor agresive, variate prin procedeele uzitate, implicând atât forțele militare, dar și cele persuasive, inclusiv de natură religioasă, menit a „salva” acest neam de schismatici. Acesta a fost contextul care a condus la cele preconizate și împlinite de domni ca Matei Basarab, Constantin Șerban, Antonie Vodă din Popești, Șerban Cantacuzino ca precursori ai lui Constantin Brâncoveanu pe care-i putem considera ca purtători ai ștafetei veacului respectiv, când procedând impetuos, dar cu tactul unor efective etapizări, au introdus în viața cotidiană acele măsuri care treptat și-au avut benefica contribuție. A fost totodată contextul când importante resurse materiale au fost dirijate spre ajutorarea predilectă a neamurilor ortodoxiei aflate sub stăpâniri oprimate. A parcurge aceste trepte este o necesitate pentru a putea înțelege cele întreprinse pe parcursul anilor vieții de Constantin Brâncoveanu, care toate i-au conferit bine meritele aprecieri, dar și faptele reprobabile ale pizmașilor care, cu o consecvență concertată, au acționat în a-l înlătura prin condamnabilul act de trădare.

Constantin Mănescu, *Stilul brâncovenesc – expresie a geniului creator al poporului român*

16.20

Cu prilejul comemorării a trei sute de ani de la moartea

martirică a voievodului Constantin Brâncoveanu și a fiilor săi, se cuvine să amintim grandioasa operă artistică pe care el a inițiat-o și dirijat-o, operă care a adus un stil nou în arta românească, numit stilul brâncovenesc. Monumentele care caracterizează pe deplin stilul brâncovenesc în arta românească sunt Palatul de la Mogoșoaia și Mănăstirea Hurezi, care reflectă gustul pentru frumos, bogăția, luxul și mândria lui Brâncoveanu. Artă brâncovenească este străbătută de la un capăt la celălalt de motivele artei populare, din care meșterii lui Brâncoveanu au ales ce era mai strălucitor, le-au prelucrat, le-au dat o formă devenită cultă și le-au făcut să se reîntoarcă acolo de unde au fost luate altădată aceste motive, adică în mediul rural, căruia i-au dat o nouă strălucire.

16.40

Lucian-Valeriu Lefter, *Reflexe brâncovenești în arhitectura populară românească*

Multe dintre vechile conace boierești, prin înfățișarea lor, păstrează amintirea epocii brâncovenești amintind, în proporții diverse, de palatele de la Mogoșoaia sau Potlogi. Ulterior, regăsim înfățișarea acestora preluată la casele boierilor de țară și ale răzeșilor ori moșnenilor. Stilul impus la nivel oficial, spre sfârșitul secolului al XIX-lea, a avut ca rezultat crearea unui nou stil, neoromânesc, regăsit în multe clădiri oficiale, însă ne interesează în mod deosebit felul cum s-a transmis în construirea caselor țărănești, care păstrează înfățișarea „brâncovenească”, mai ales prin cerdacul care înaintea dinaintea casei. Astfel, cercetarea reflexelor brâncovenești în arhitectura populară constituie o temă importantă de interes etnologic.

17.00

Tamara Nesterova, *Arhitectura ecleziastică din timpul lui Constantin Brâncoveanu - perfecțiunea tipului de biserică domnească de tradiție bizantină*

Analiza traseelor regulatorii ale planurilor celui mai reprezentativ monument ecleziastic al epocii artistice a lui Constantin Brâncoveanu - mănăstirea Hurezi - atât incinta, cât și componentele sale - biserica de vară, paraclisele, chiliile, schiturile, a scos în evidență păstrarea raporturilor dintre componentele formelor arhitecturale caracteristice pentru arhitectura bizantină din metropola imperiului. Cercetarea a fost completată cu compararea traseelor planurilor bisericilor de același tip, construite în Țara Românească, începând cu biserica mănăstirii Argeșului și continuând cu cele

Secțiunea A - SALA “DUBLEI ALEGERI”
Moștenirea brâncovenească - ieri și azi

Joi,
9 octombrie

construite după epoca artistică a domnitorului Constantin Brâncoveanu, evidențiindu-se continuitatea implementării unuia și aceluiași model-structural numeric de biserică domnească, modificările introduse de meșteri în asigurarea armoniei formelor arhitecturale.

Tereza Sinigalia, *Semnificații ale imaginilor votive din ansamblul brâncovenesc de la mănăstirea Hurezi*

17.20

Numărul mare al imaginilor votive regăsite în bisericile ansamblului monastic de la Hurezi, organizat în jurul catoliconului cu hramul Sfinții Împărați Constantin și Elena, ctitoria domnitorului Constantin Brâncoveanu, începută în 1690, terminată la nivelul construcției în 1692 și pictată în 1694, ca și diversitatea lor, ca amplasament, selecția personajelor, stil, ridică implicit întrebarea asupra semnificației lor.

Una dintre semnificațiile majore și în același timp unificatoare este ilustrarea prin imagini a ideii de neam și de familie, regăsită la niveluri și în compoziții diverse în fiecare dintre bisericile ansamblului: Paraclisul, Biserica Bolniței, Bisericile Schiturilor Sf. Apostoli și Sf. Ștefan.

Costin Scurtu, *Mănăstirea Brâncoveni din județul Olt*

17.40

Ansamblul mănăstiresc de la Brâncoveni, un edificiu de proporții grandioase - necropola Basarabilor – Brâncoveni, ctitorie a lui Aga Matei din Brâncoveni și a lui Constantin Basarab Brâncoveanu - se află la aproximativ 20 de km de Caracal, fosta reședință a județului Romanați, pe drumul național Piatra Olt - Caracal, fiind una dintre cele mai vechi mănăstiri din Oltenia. În anul 1494, când a fost refăcută de boierii Craiovești, mănăstirea ființa demult cu viață monahală. Cu timpul, toate proprietățile de la Brâncoveni au revenit prin moștenire marelui boier Preda Brâncoveanu, care s-a ocupat și de mănăstirea de la Brâncoveni, alături de celelalte moșteniri strămoșești. Matei Basarab împreună cu nepotul său Preda Brâncoveanu, bunicul Sf. Constantin Brâncoveanu, construiește chiliile și turnul clopotniță, casele și beciurile domnești. După moartea mamei sale, Constantin Brâncoveanu a reconstruit mănăstirea. Ridică biserica mare (1699), cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” pe locul celei vechi pe care a dăruit-o din temelii, zidind „altă mănăstire, mare ca o lavră”. Fiii săi mai mari,

Constantin și Ștefan vor pune piatra de temelie a bisericii mari, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Construcția ei va dura numai două luni, de la 9 iunie la 15 august 1699 când va fi târnosită, deși pictarea ei va mai dura câțiva ani, până în 1704. Ușa bisericii și ancadramentul de ușă din marmură au fost sculptate în stil brâncovenească.

18.00

Daniel Niculae, *Biserica Sfântul Gheorghe Nou din București: evoluție și transformări*

Cel mai important lăcaș de cult domnesc din București este Biserica Sf. Gheorghe Nou, la a cărei sfințire, în anul 1707 a fost de față patriarhul Hrisant de la Sfântul Mormânt. Cum se știe, se începuse construcția unui complex mănăstiresc și negustoresc în jurul bisericii lui Dobruș Banul din vremea lui Antonie Vodă din Popești (1669-1672) sub isprăvicia lui Șerban Cantacuzino, care ajuns domn, abandonase lucrarea. Vodă Brâncoveanu o reia în 1695 și ridică mândrețe de chilii, de case patriarherești și egumenești.

Sfințirea sfântului lăcaș din 29 iunie 1707, chiar în ziua de prăznuire a Sfinților Apostoli Petru și Pavel, a constituit un eveniment de seamă, fiind înregistrat în cronici cu lux de amănunte: cortegiul în frunte cu familia voievodului Constantin Brâncoveanu, în veșminte scumpe, marii boieri, breslele și mii de bucureșteni a fost întâmpinat de un sobor de înalți ierarhi, printre care mitropolitul Țării Românești cu toți arhieriei și egumenii, patriarhii Hrisant al Ierusalimului - așa cum aminteam- și Gherasim al Alexandriei, precum și alți arhieriei din eparhiile de la sud de Dunăre.

La început de iulie 1707, Constantin Brâncoveanu arăta că din câte biserici erau în București noua sa ctitorie era cea mai înaltă.

În martie 1718 mănăstirea a ars, după care a fost reparată. Cutremurul din 1802 a lăsat biserica fără turlă. În august 1804 biserica și hanul au ars din nou fiind iarăși reparate, dar întregul complex a fost distrus de marele incendiu din 23 martie 1847. În urma lucrărilor conduse de arhitectul Villacrosse, biserica a fost refăcută și transformată în 1853, interiorul fiind pictat din nou de C. Lucca și Mișu Popp. Monumentul afectat și de pe urma cutremurelor din 1940 și 1977, a fost readus, în ultimii ani, cu anumite limite, la forma din timpul lui Brâncoveanu.

Secțiunea A - SALA "DUBLEI ALEGERI"
Moștenirea brâncovenească - ieri și azi

Joi,
9 octombrie

Mihaela Lazăr, Raluca Diaconescu, *Un monument, un arhitect, o restaurare. Palatul Potlogi - 1954-1956*

18.20

În anul 1698 pe moșia Potlogi, Constantin Brâncoveanu începe ridicarea unor noi case domnești, primul palat dintre cele patru destinate fiilor săi: Constantin, Ștefan, Radu și Matei. Noua clădire de dimensiuni impunătoare, neobișnuite pentru epoca aceea, era complet terminată în toamna anului 1699. Împrejurările istorice au făcut ca după 15 ani de la terminare palatul, să fie prădat și lăsat în părăsire. O sută de ani mai târziu era deja în stare de ruină. De atunci clădirea a fost expusă acțiunii intemperiilor care, an după an, au adus-o într-o stare avansată de ruină. Scopul lucrării de față este de a schița succint istoria monumentului brâncovenesc, de a prezenta arhitectul restaurator și echipa și de a descrie modul de abordare în restaurarea efectuată la mijlocul anilor 50. Restaurarea făcută de colectivul condus de Șt. Balș s-a dorit a fi o reconstituire prin completările necesare refacerii formei, volumului și decorului său inițial, executate pe bază de documente, sondaje și copii sau interpretări după elemente similare aflate la monumente din aceeași epocă. Scopul final urmărit a fost redarea în folosință și reconstituirea vechii înfățișări, cuprinzând în acțiunea sa întregul ansamblu al curții în ideea păstrării monumentului în cadrul său inițial.

Mircea Tănase, *Ctitoriri brâncovenești în ținutul Buzăului. Beciul brâncovenesc de la Nenciulești, Buzău*

18.40

Județul Buzău deține câteva ctitoriri și locuri legate de numele domnitorului Constantin Brâncoveanu, adevărate bijuterii arhitectonice care dau o strălucire aparte corolei de monumente istorice ale acestui ținut de margine al Țării Românești. Alături de Complexul Brâncovenesc de la Râmnicu Sărat și Palatul Episcopal din Buzău, alte câteva locuri poartă urmele pașilor și vocației de ctitor al marelui domnitor. Beciul brâncovenesc de la Nenciulești, mai puțin cunoscut publicului larg, poate fi considerat o piesă la fel de prețioasă ca și Cloșca cu puii de aur, care și-a avut cuibul în apropiere, pe Dealul Istriței.

Carmen Tănăsioiu, *Argintăria brâncovenească - colecții muzeale și mănăstirești*

19.00

Constantin Brâncoveanu a refăcut și ctitorit peste 140 de biserici și mănăstiri. În afara lucrărilor edilitare religioase - parte a

Secțiunea A - SALA "DUBLEI ALEGERI"
Moștenirea brâncovenească - ieri și azi

amplului său program cultural - domnitorul s-a preocupat și de înzestrarea cu odoare, veșminte și cărți de cult a mănăstirilor sale. Astfel, a comandat (în majoritate în Transilvania) un număr impresionant de obiecte de orfevrărie care astăzi se află în situ, în mănăstirile ctitorite, precum și în patrimoniul Muzeului Național de Artă al României, în principal.

Lucrarea trece în revistă mănăstirile și inventarele de orfevrărie cele mai importante (Bistrița, Dintr-un Lemn, Hurezi, Surpatele, Mitropoliile din București și Târgoviște, Sarindar, Sf. Gheorghe Nou-București etc). Totodată, sunt evidențiați - cu date biografice și caracteristici artistice - meșterii sași transilvăneni care au lucrat pentru domnitorul muntean (Georg May, Sebastian Hann, Joh. Henning, Georg Heltner, Thomas Klosch și alții), precum și contextul relațiilor dintre breasla aurarilor și comanditarul domnesc.

De asemenea, am încercat să evidențiem rolul argintarilor sași în stilistica orfevrăriei brâncovenești, tendințele și influențele manifestate în acest domeniu artistic atât de special.

19.20

Oana Marinache, *Moștenirea brâncovenească în posesia familiilor Bibescu-Știrbey*

Destinele personale și politice ale fraților Bibescu sunt făurite de unele dintre cele mai avute familii boierești: Brâncoveanu, Balș, Văcărescu, Mavrocordat, Cantacuzino. Moștenirile primite și alianțele lor matrimoniale sunt, fără doar și poate, o cale de ascensiune socio-politică, dar și fundamentul pentru activitățile edilitare și de binefacere de mai târziu. Moștenirea brâncovenească este, cu siguranță, cea mai de seamă, atât în ceea ce privește numărul proprietăților, cât și suprafețele uriașe ale moșiilor ce se găseau în mai multe județe.

Marele ban Grigore Brâncoveanu (1770-1832), ultimul descendent pe linie masculină al domnitorului-martir, este făuritorul destinului lui Gheorghe Bibescu: „Înfiat de întâia și dăruit de cea de-a doua Bălașa Bibescu, Iorgu fu însă aproape înfiat de cineva cu o bogăție mult mai mare, Marele-Ban Brâncoveanu, care-i dădu pe nepoata-sa Zoe Mavrocordat, poftindu-l să și vie să-i locuiască în casă.” Astfel intră în 1825 în posesia familiei Bibescu două importante proprietăți în București, palatul de pe Cheiul Dâmboviței și palatul de la poalele Dealului Mitropoliei și alte vaste domenii funciare.

Secțiunea A - SALA “DUBLEI ALEGERI”
Moștenirea brâncovenească - ieri și azi

Joi,
9 octombrie

Marele ban o căsătorește în 1821 pe nepoata sa orfană, Elisabeta Cantacuzino-Pășcanu cu Barbu D. Știrbey, dându-i ca zestre bani, țigani, moșia Bucoveni-Buftea, mahalalele Broșteni și Popești, iar soția sa, Safta Brâncoveanu alte două moșii, Elisabetha și Cilieni. Barbu D. Știrbey scoate la mezat în 1823 „casa cu pivniță și loc mare” din Mahalaua Vergului, ce aparținuse odinioară domniței Anca Brâncoveanu, fiica domnitorului, fiind transmisă din generație în generație Ecaterinei Crețulescu, mama adoptivă a Ecaterinei Bibescu.

Acestea sunt doar câteva exemple de proprietăți brâncovenești care ajung la începutul secolului al XIX-lea în posesia familiilor Știrbey-Bibescu.

Mihai-Bogdan Atanasiu, *Strategii matrimoniale cu final nefericit – încuscrirea lui Constantin vodă Brâncoveanu cu marele vistiernic Ilie Cantacuzino**

19.40

Reprezentat al uneia dintre cele mai bogate și influente familii moldovenești de la începutul celui de-al XVIII-lea veac, marele vistiernic Ilie Cantacuzino a căutat prin orice mijloace să obțină tronul de la Iași. Astfel, împotriva voinței domnului său, Mihai vodă Racoviță, Ilie a reușit să-și mărite singura fiică, pe Bălașa, cu Ștefan, unul dintre feciorii lui Constantin Brâncoveanu, acțiune care i-ar fi facilitat atingerea scopului său. Voința divină a fost, însă, cu totul alta, căci după fericitul eveniment, o serie de decese a îndoliat ambele familii încuscrie. Atunci, pe parcursul unui deceniu, au trecut la cele veșnice atât cuscii, Ilie Cantacuzino și Constantin vodă Brâncoveanu, cât și mirii, Bălașa și Ștefan. La fel de vitregă a fost și soarta Mariei, singurul vlăstar născut în urma acestui mariaj, care a trecut la Domnul imediat după ce a fost măritată cu de-a sila de către domnul muntean Nicolae Mavrocordat. În urma lor nu au rămas decât discuțiile privitoare la întoarcerea în Moldova a patrimoniului înstrăinat din dorința de mărire.

*Această comunicare a fost realizată cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate”, POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

**MODERATORI: Sergius Ciocanu
Sorin Iftimi**

16.00

Vlad Vornic, *Patrimoniul arheologic al Republicii Moldova: realități, probleme, perspective*

Situată într-o adevărată zonă de convergență culturală, Republica Moldova dispune de un patrimoniu arheologic bogat și variat, cuprinzând peste opt mii de situri de diferite tipuri, între care grote, așezări deschise, cetăți de pământ, necropole, tumuli, valuri de pământ ș.a., precum și sute de mii de bunuri mobile aflate în diverse colecții muzeale sau private. Componentă importantă a tezaurului cultural și element esențial al memoriei colective naționale, patrimoniul arheologic constituie singura mărturie pentru întreaga perioadă a istoriei străvechi și o sursă de neînlocuit pentru cunoașterea unei serii de fenomene culturale, demografice, sociale, economice etc. din antichitate, evul mediu și epoca modernă.

Antichitățile de pe teritoriul Republicii Moldova au fost observate încă din evul mediu, unele monumente fiind consemnate în operele cronicarilor sau în actele emise de cancelaria statului medieval moldovenesc. Interesul pentru vestigiile trecutului sporește în epoca modernă, când se întreprind primele cercetări arheologice și se organizează cele dintâi muzee de antichități la Chișinău. Anumite progrese în cunoașterea realităților arheologice din spațiul pruto-nistean s-au înregistrat în perioada interbelică. Contribuții cu adevărat substanțiale la identificarea, repertorierea și cercetarea siturilor și vestigiilor arheologice de la est de Prut au fost aduse, însă, de specialiștii arheologi abia în anii '50-'80 ai veacului trecut. În această perioadă, când au căpătat amploare diverse lucrări de construcție și de amenajare a teritoriului, a apărut și arheologia de salvare, grație căreia au fost investigate, anticipându-se distrugerea lor irecuperabilă, sute de obiective arheologice datând din diferite epoci istorice.

Spre regret însă, în ultimele două decenii, când în întreaga Europă arheologia de salvare sau preventivă a cunoscut progrese remarcabile, în Republica Moldova acest tip de cercetare n-a mai fost practicat, din care cauză patrimoniul arheologic a suportat pierderi enorme, numeroase situri și vestigii fiind distruse iremediabil. Parte a acestui fenomen extrem de negativ de vandalizare a patrimoniului arheologic este și traficul ilicit de antichități, care a atins proporții cu

totul îngrijorătoare la ora actuală.

Viteza alarmantă cu care se distruge patrimoniul arheologic național, care, spre deosebire de cel natural, și el grav afectat, nu mai poate fi regenerat, reclamă imperios întreprinderea unui șir de măsuri complexe pentru salvagardarea lui. Un prim pas important în această direcție îl constituie elaborarea pe baza prevederilor Convenției La Valetta și adoptarea la 17 septembrie 2010 a Legii nr. 218 privind protejarea patrimoniului arheologic.

Patrimoniul arheologic, constituind o componentă esențială a moștenirii culturale naționale, trebuie în mod obligatoriu complet inventariat, protejat, conservat și pus în valoare corespunzător, așa cum prevede legislația internațională din domeniu, la care a aderat în ultimii ani și Republica Moldova. Sursă a memoriei colective europene și instrument de studiu istoric și științific, patrimoniul arheologic, alături de cel arhitectural, trebuie să devină, așa cum arată experiența țărilor civilizate, un factor important de dezvoltare durabilă și de coeziune socială.

Sergius Ciocanu, *Bisericile medievale din Soroca (sec. XVI - XIX)*

16.20

În contextul lucrărilor de restaurare a cetății de piatră de la Soroca începute în anul 2013 și discuțiilor referitor la sistemul de fortificații exterioare ale acesteia, deosebit de importantă se prezintă punerea în valoare a informațiilor referitor la biserica Sfinții Arhangheli, prima informație sigură despre aceasta datează din anul 1666. Acest edificiu de cult sute de ani s-a înălțat în vecinătatea imediată a fortificațiilor sorocene, făcând parte integrantă din imaginea arhitecturală a cetății și a orașului medieval în întregime. La fel de importantă pentru istoria Sorocăi este și biserica Adormirea Maicii Domnului, a cărei construire marca creșterea teritorială a orașului, produsă în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

În anii 20 – începutul anilor 30 ai secolului al XIX-lea ambele biserici au fost demolate: biserica Adormirea Maicii Domnului – în anul 1821, iar cea a Sfinților Arhangheli - în anul 1830.

Identificarea și valorificarea muzeală corespunzătoare a vestigiilor bisericii Sfinții Arhangheli va spori valoarea ansamblului cetății Soroca și va pune în evidență o pagină importantă din istoria arhitecturii Țării Moldovei.

16.40

Sergiu Musteață, Ion Tentiuc, Ion Ursu, *Noi date arheologice privind cetatea Soroca (2014)*

În anul 2014 au fost continuate investigațiile arheologice la cetatea Soroca, în cadrul proiectului de restaurare și conservare a fortificației medievale, demarat în toamna anului 2012. Situată la un vechi vad al Nistrului, cu punct de strajă, vamă de trecere (după unii autori, încă de la începutul secolului al XV-lea - 1419) și cu fortificație, inițial din pământ și lemn, apoi de zid, cetatea de la Soroca a constituit un element foarte important în strategia de apărare a hotarelor de răsărit ale statului medieval moldovenesc.

Cercetările au avut drept scop descoperirea de noi elemente constructive și/sau de arhitectură în vederea utilizării acestora în procesul de restaurare și consolidare a cetății de piatră. Astfel, prin caseta de la parterul turnului rectangular, de intrare, au fost identificate elemente necunoscute ale sistemului de evacuare a apei din interiorul fortificației.

Investigațiile din extra-muros, realizate prin câteva secțiuni, au condus la descoperirea unor straturi culturale, dar și a unor complexe de locuit și gospodărești, din eneolitic, epoca bronzului tardiv sau Halstattului timpuriu, și din perioada medievală.

Cele mai multe materiale rezultate din investigațiile arheologice din acest an se referă, cum e și firesc, la epoca medievală și premodernă. În extra-murosul curtinei nr. 1 au fost descoperite materiale ceramice și câteva gropi de par de la corturile armatei poloneze care a staționat în cetate în anii 1686-1699, în timpul războaielor otomano-poloneze (1672-1699).

Importante vestigii au fost scoase la lumina zilei în secțiunea IX, situată în imediata apropiere a turnului circular nr. 1, în extra-muros. Deoarece în anii 2012 și 2013, în procesul săpăturilor din interiorul cetății, în Cazemata nr. 5 și în interiorul Turnului circular nr.1, au fost descoperite resturile unei fortificații de lemn și pământ, reprezentată printr-un șanț fortificat cu palisadă din bârne, s-a luat decizia de a verifica parcursul șanțului în partea de est-sud-est a cetății de piatră, în scopul de a evidenția și documenta noi elemente ale acestuia. S-a constatat că fundația cetății de piatră, adâncă de până la 1,45 – 1,50 m, se suprapune peste șanțul cetății de lemn și pământ. A fost cercetată partea exterioară a șanțului fortificației de lemn și pământ. Latura investigată a șanțului de pământ era fortificată cu două rânduri de bârne, de la care s-au păstrat gropile de par pentru

amplasarea cărora pe fundul șanțului a fost săpat un șanțuleț.

Așa cum reiese din rezultatele investigațiilor arheologice din ani 2012-2014, putem afirma ca șanțul cetății de pământ și construcția fundației de piatră a cetății Soroca au fost realizate în perioada domnului Bogdan al III-lea (1504-1517).

În final, considerăm că sondajele arheologice de la cetatea Soroca merită a fi continuate pentru a rezolva și alte probleme de cercetare.

Mariana Șlapac, *Cetatea bastionară de la Roman*

În Moldova medievală de la vest de Prut a existat o cetate bastionară de pământ în afară de cetatea Zamca de la Suceava. Este vorba de piesa defensivă din așezarea Roman, construită de militarii ruși pe la 1769 în jurul Episcopiei, situată pe lângă un vechi drum de tranzit, care lega Târgu Fumos cu Bacău.

În Arhiva Militară Istorică a Rusiei din Moscova am descoperit un document nou cu reprezentări ale acestei fortărețe, care conține trei planuri diferite. Pe primul apare așezarea Roman, fiind evidențiată, prin culoare, cetatea bastionară, care împrejmuiește mănăstirea episcopală Sf. Cuvioasă Parascheva. Aici în calitate de conducător al echipei de ingineri figurează Ilarion Golenișcevkutuzov, viitorul senator și general-porucic, tatăl cunoscutului general-feldmareșal și comandant al armatei ruse Mihail Kutuzov. Pe planul al doilea este reprezentat târgul Roman cu indicarea proiectului cetății bastionate. Pe cel de-al treilea plan între cartierele urbane este înfățișată aceeași piesa defensivă. Conturul general al cetății rezultă din intersecția a două trapeze, majoritatea laturilor fiind fortificate cu redane în unghi de 600, iar colțul de sud-vest cu un redan dublu. Ca sistem de fortificare, este utilizat cel cu clești. Suprafața întăriturii de pământ, numită în document cetate și noul retranșament, este de circa 0,4 ha. Spre sud-vest de noua amenajare defensivă, lângă vadul peste râul Moldova, este reprezentat retranșamentul vechi, fără elemente bastionate, de traseu curbliar, conformat particularităților reliefului.

Fortificația bastionară de la Roman a servit militarilor ruși ca dispozitiv defensiv și bază de atac în timpul războiului antiotoman din 1768-1774. Se pare că ea a fost abandonată și ruinată după ce armata țaristă a părăsit localitatea.

17.00

17.20

Bobi Apăvăloaei, *Regulamentul urbanistic al Iașilor din 1889 și protecția monumentelor*

Unirea Principatelor Române în 1859 și stabilirea capitalei noului stat la București au adus pentru Iași, vechea capitală a Moldovei, o perioadă de decădere. Pentru a stimula renașterea economică a orașului, autoritățile au creat un cadru legislativ prielnic, au acordat ajutoare financiare și au garantat credite bancare. Prin „Regulamentul pentru clădiri, îngrădiri și alinieri în comuna Iași”, publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 133, din 19 septembrie 1889, edilii au fixat normele după care orașul urma să fie modernizat. Cum era de așteptat, un asemenea demers a lăsat urme trainice pe înfățișarea Iașilor și a monumentelor sale reprezentative.

17.40

Stela Cheptea, Bobi Apăvăloaei, *Întregiri arheologice pentru istoria unor monumente ieșene*

Contractele de supraveghere arheologică din anii 2013-2014, încheiate cu APAVITAL și Primăria Municipiului Iași, precum și unele completări la descoperirile noastre anterioare, ne-au permis întregirea istoriei unor monumente bine cunoscute. Ne vom referi la Curtea Domnească din Iași, la împrejmuirea exterioară cu accesul în incintă. În preajmă se află Biserica Sf. Nicolae Domnesc, la care a fost identificată latura ei de nord. Un alt obiectiv important este Biserica Sf. Sava, căreia i s-a descoperit zidul de incintă, intrarea și construcțiile adiacente. Un alt monument care este de mult timp în atenția istoricilor și a cărui datare a rămas sub semnul întrebării a beneficiat de o descoperire care a elucidat problema. Ne referim la Sinagoga Mare. Cercetările arheologice de pe latura de est a bulevardului Ștefan cel Mare și Sfânt ne-au prilejuit descoperirea fundațiilor unui palat situat la nord de palatul Roznovanu, care a dispărut în marele incendiu și care nu a mai fost reconstruit, lăsând loc dughenelor de pe Ulița Mare. Deși cercetarea arheologică de la Mănăstirea Aroneanu este o cercetare în continuare, ne-a îngăduit, totuși, descoperiri neașteptate.

18.00

Tamilia-Elena Marin, Ioan Iațcu, *Iași underground*

O serie de investigații arheologice desfășurate în zona centrală a vechii mahalale a Tătărașilor, pe locul unor construcții din perioada contemporană ce suprapuneau amenajări din epoca modernă, au dus la descoperirea unui complex de pivnițe de mari

dimensiuni. Ansamblul se compunea din coridor boltit pentru acces și două galerii subterane a căror ramificații porneau dintr-un spațiu central. Pentru atenuarea presiunii exercitată de elevația clădirii, coridorul de acces era protejat prin intermediul unor temelii și arce de descărcare. Cercetările din interiorului pivnițelor au evidențiat atât materialele utilizate de meșterii pietrari, cât și detalii legate de tehnicile lor de construcție, fapt ce a permis încadrarea acestor amenajări subterane la mijlocul secolului al XIX-lea.

Sorin Iftimi, Adriana Gheorghiescu, Casa vornicului Vasile Alecsandri din Iași

18.20

Casa Alecsandri a fost mereu unul dintre reperele însemnate ale evoluției arhitecturii civile din vechea capitală a Moldovei. Comunicarea de față reface documentația istorică asupra clădirii pe baza unor noi documente de arhivă, în încercarea de a stabili vechimea reală a monumentului existent astăzi, înfățișarea sa originală și etapele de evoluție a clădirii. Restaurarea din 1970 a fost bine apreciată în epocă de specialiștii Comisiei Monumentelor. Aceasta a fost marcată însă de tendința de accentuare a vechimii casei, prin promovarea unor elemente rustice, care să conducă spre începutul secolului XIX. Publicarea unor tipuri de fațade cu elemente neoclasiche, promovate după 1835, permit comparații care dau un alt sens aspectului exterior al clădirii. Restaurarea din 1970, făcută în vederea amenajării monumentului ca Muzeu al Teatrului, a adus și alte modificări, legate de asigurarea fluxului de vizitare, îndepărtându-se de funcționalitatea unei locuințe. Retrocedată în ultimii ani, clădirea a fost renovată recent, în căutarea unei noi destinații. Proiectul de amenajare interioară a fost o experiență interesantă care merită să fie împărtășită. Menținerea atmosferei de clădire istorică, conservarea propriei identități a edificiului, în contextul unei destinații foarte moderne a reprezentat o adevărată provocare profesională, pentru care sperăm că am găsit soluții cât se poate de adecvate.

Ioan Iațcu, Loredana Solcan, Costică Asăvoaie, Casa Burchi-Zmeu din Iași: planimetrie și arheologie

18.40

Lucrările de supraveghere arheologică de la Casa Burchi-Zmeu – clădire destinată să adăpostească viitorul Muzeu Municipal al orașului Iași – au pus în evidență o serie de aspecte mai puțin

cunoscute privind trecutul acestui edificiu aflat pe Lista Monumentelor Istorice, la categoria B. Aspectul actual al construcției nu oferă o imagine clară a formei pe care o avea casa la 1808, atunci când, pe Planul Mănăstirii Sf. Ioan Zlataust, ea figura ca aparținând căpitanului Vistu. Odată cu noul proprietar, Ilie Burchi, poreclit „Zmeul”, în perioada de după marele incendiu din 1827, prin mărire și reconfigurare, locuința capătă noi forme și dimensiuni. Înfățișarea actuală datează, probabil, din anul 1908, când pe latura de est a fost alipit un nou corp de clădire. Așadar, pe lângă descoperirea unui bogat material provenind din secolele XVIII-XIX (cahle, lulele otomane, porțelanuri englezești etc.), investigațiile de natură arheologică, corelate cu cele topografice, au confirmat prezența acestor etape în evoluția monumentului.

19.00

Aurica Ichim, *Date preliminare privind istoria unui imobil din Iași*
Iașul secolului XXI are imobile ce merită a fi studiate. Informațiile despre casa din strada Sărării îi prezintă pe proprietari și evenimentele la care aceștia au participat, întregind astfel imaginea orașului de după Primul Război Mondial.

Cercetările actuale arată că primul proprietar a fost Maria Sion, soția colonelului Nicolae Vasiliu, mort în Primul Război Mondial. Lucrarea va prezenta și informații despre ceea ce ar fi trebuit să fie acest imobil și starea lui actuală.

19.20

Marius Mitrof, *Clădiri „surori” din Iași și Galați*

Edificate la o diferență de câțiva ani, în aceeași perioadă, început de secol XX, și poziționate pe străzi diferite ca importanță, fațadele principale a două clădiri, una din Iași și cealaltă din Galați, seamănă atât de izbitor, încât, atunci când le întâlnești, ai un sentiment de déjà vu.

Prăvăliile sau restaurantele de la parter, iluminate de ferestre mari, tip vitrina, cele două bovindouri, plastica decorativă a fațadelor, existența unui atic central, golurile ferestrelor de la etaje sunt câteva elemente comune ale ambelor clădiri. Doar istoricul lor este diferit.

Și pentru ca similitudinea să fie și mai bine pusă în evidență, reprezentativitatea celor două edificii în contextul arhitectural al fiecărei urbe, au determinat pe cei în drept, probabil fără să aibă cunoștință de existența clădirii „surori” din cealaltă localitate, să le claseze ca monumente istorice.

Secțiunea B - SALA DE CONFERINȚE
Viața monumentelor - istorie, arhitectură, arheologie

Joi,
9 octombrie

Adrian Stan, *Conacul Văcărescu-Callimachi din Mănești (Prahova)*

19.40

Conacul, situat în comuna Mănești (județul Prahova), a fost construit de generalul Theodor Văcărescu pe locul vechiului conac al boierilor Mănești, ridicat probabil în cursul secolului al XVII-lea. În calitatea sa de mareșal al Curții domnitorului Carol I, Theodor Văcărescu a supravegheat lucrările de realizare ale Castelului Peleş din Sinaia, pe care l-a folosit drept model pentru conacul său, adus ca zestre de soția sa, Maria.

Din vechiul conac ridicat în secolul al XVII-lea s-au păstrat numai pivnița acoperită cu o boltă cilindrică și o parte din zidurile parterului corpului de clădire de pe latura vestică, lucrările de reconstrucție și de extindere începând în anul 1882. Din punct de vedere arhitectural conacul de la Mănești se înscrie în rândul conacelor de țară cu influențe arhitecturale balcanice și orientale, stilul său fiind influențat într-o bună măsură și de arhitectura stațiunilor de vilegiatură.

La 19 iunie 1911, nepoata generalului Theodor Văcărescu, Ana Maria Văcărescu, se cununa cu prințul Jean Callimachi. După moartea prințului și stabilirea Anei Maria Callimachi în Marea Britanie, conacul a rămas în posesia fiicei lor, Roxana Zenaida Callimachi. În 1947, aceasta va vinde conacul și întreg domeniul de la Mănești Principesei Elisabeta. După 1948 conacul a fost naționalizat și a trecut succesiv în administrarea mai multor instituții, până în anul 1956 când a fost atribuit Ministerului Sănătății, care a instalat aici un Preventoriu T.B.C. pentru copii.

Conacul a suferit avarii importante în urma unui incendiu dar și a cutremurului din 1977, alte daune fiind provocate de echipele de filmare ale studiourilor de producție cinematografică București. Trecerea anilor nu a făcut nimic altceva decât să accelereze starea de degradare a imobilului.

Conacul Văcărescu-Callimachi a fost redobândit în anul 2000 de Alexandra Callimachi-Reiniger, fiica Roxanei Callimachi.

Secțiunea C - HOLUL DE ONOARE
Arhitectul Horia Teodoru - 120 de ani de la naștere

MODERATORI: Iosef Kovacs
Maria Urmă

16.00

Iosef Kovacs, *Arhitect Horia Teodoru - Cercetarea de arhitectură, baza deciziilor de intervenție în restaurarea monumentelor istorice*

De la începuturile activității sale la Comisiunea Monumentelor Istorice, arhitectul Horia Teodoru a depus o susținută activitate de punere în aplicare a noțiunilor privind principiile de restaurare și tehnicile corecte de execuție a lucrărilor, însușite în cadrul stagiului de specializare de la Școala Română din Roma.

Arhitectul Stefan Baș, cu ocazia împlinirii de către arhitectul Horia Teodoru a 80 de ani de viață, sintetizează principiile călăuzitoare promovate de acesta în restaurare:

- o temeinică documentație inițială;
- o atentă cercetare a monumentului istoric pentru identificarea elementelor originale sau a intervențiilor ulterioare ce se pot pune în valoare;
- menținerea elementelor definitorii ale monumentului, fără interpretări mistificatoare.

Arhitectul Horia Teodoru a acordat o deosebită atenție atât cercetării de arhivă cât și cercetării de arhitectură, efectuată direct pe monument, pe care o considera decisivă pentru adoptarea unei atitudini corecte de restaurare.

16.20

Narcis Dorin Ion, *Demersurile arhitectului Horia Teodoru pentru salvarea patrimoniului arhitectural rezidențial din România (1945-1950)*

Lucrarea își propune să prezinte - pe baza documentelor din Arhiva Comisiunii Monumentelor Istorice - lupta pasionată pe care arhitectul Horia Teodoru a dus-o cu autoritățile pentru clasarea și salvarea de la distrugere a patrimoniului arhitectural rezidențial din România. Castele, palate, conace, cule, kurii - toate aceste reședințe cu valoare de monument istoric s-au aflat în atenția arhitectului Horia Teodoru și a colegilor săi din Comisiunea Monumentelor Istorice în primii ani ai regimului comunist (1945-1950), în încercarea disperată de a putea fi salvate. În unele cazuri s-a reușit clasarea unor astfel de reședințe aristocratice, în alte situații monumentele au avut o soartă nefericită, fiind devastate și demolate. Cu toate acestea, demersurile inimoase ale arhitectului Horia Teodoru merită să fie cunoscute și elogiate în acest an aniversar.

Secțiunea C - HOLUL DE ONOARE
Arhitectul Horia Teodoru - 120 de ani de la naștere

Joi,
9 octombrie

Anca Filip, *Activitatea arhitectului Horia Teodoru reflectată în documente din arhiva Institutului Național al Patrimoniului: fondurile Comisiunii Monumentelor Istorice și Direcției Monumentelor Istorice*

16.40

Activitatea în domeniul monumentelor istorice desfășurată de arhitectul Horia Teodoru, în ipostazele de cercetător, restaurator, membru și apoi șef al Serviciului Tehnic al Comisiunii Monumentelor Istorice, membru al Comisiei de avizare a Direcției Monumentelor Istorice este documentată de numeroase materiale aflate în arhiva Institutului Național al Patrimoniului: proiecte de restaurare, schițe, relevee, memorii, studii, fotografii, note de șantier, corespondență, procese-verbale ale ședințelor de avizare.

Exemplificare: documente de arhivă ce reflectă activitatea lui Horia Teodoru legată de monumente istorice din județul Iași.

Gheorghe Sion, *Arhitectul Horia Teodoru, cercetător și restaurator de monumente istorice în zona Sucevei*

17.00

La împlinirea a 120 de ani de la nașterea arhitectului Horia Teodoru (1894-1976), personalitate marcantă a culturii românești și participant activ în domeniul cercetării și restaurării monumentelor istorice, ca angajat al Comisiunii Monumentelor Istorice, ne simțim obligați a ne apleca asupra numeroaselor acte din arhivele INP care consemnează o bună parte din intensa activitate pe care a desfășurat-o în acest domeniu.

Între multe alte monumente ce au făcut obiectul preocupărilor sale, arhitectul și profesorul Horia Teodoru și-a adus o consistentă contribuție la cercetarea, conservarea și punerea în valoare a unor monumente istorice din zona Sucevei, în concordanță cu preceptele moderne de restaurare ce tocmai se cristalizaseră încă înainte de cel de Al Doilea Război Mondial, precepte de la care nu s-a abătut niciodată. Între cele câteva exemple prin care încercăm să demonstrăm modernitatea și aplicația conceptelor de cercetare-conservare se numără și bisericile Sf. Treime din Siret, Sf. Onufrie Mănăstioare - Siret și Sf. Înviere din Suceava.

Maria Urmă, *Aplicații ale reprezentării în perspectivă la Horia Teodoru*

17.20

Horia Teodoru, un foarte bun specialist în restaurarea de arhitectură, este cunoscut și prin tratatul său în două volume

„Perspectiva”, autorul fiind și profesor la Academia de Arte Plastice din București.

Tratatul, o teorie foarte elaborată și completă de perspectivă, este și astăzi foarte util pentru restauratori și artiști. Este singurul autor de perspectivă care acoperă întreg domeniul artelor vizuale (pictură, sculptură, grafică, scenografie, artă murală, restaurare, urbanism, arhitectură), punând un foarte mare accent pe aplicabilitatea practică.

Asfel, în sculptură și arhitectură, autorul oferă procedeele esențiale de control al vizibilității la amplasarea monumentelor. În restaurare apare un foarte util procedeu de reconstituire a imaginilor și de realizare a releveelor prin restituția perspectivă iar în pictura monumentală tratatul oferă procedee de control a deformărilor imaginilor amplasate pe suprafețele de mari dimensiuni (pereți, plafoane, bolți, abside, cupole). De asemeni, tratatul relevă metodele practice de elaborare a imaginilor de ansamblu (diorama și panorama) utile în constituirea imaginilor urbane și peisagistice.

Horia Teodoru a pus bazele teoriei școlii românești de perspectivă, prin aria sa amplă de aplicabilitate teoria sa fiind utilă și astăzi în reprezentările computerizate.

17.40

Iulian Stelian Boțoghină, *Reconstituiri biografice în arhivele militare: memoriul personal al cpt. (r) Horia Teodoru*

Horia Teodoru a rămas în conștiința nației române ca un maestru al arhitecturii, gravor, restaurator de monumente și nu în ultimul rând, ca un emerit dascăl al nenumăratelor promoții de studenți.

De altfel, biografia profesională a arhitectului Horia Teodoru se regăsește sintetizată în toate enciclopediile, fie tipărite, fie virtuale. Însă, în toată bibliografia se găsește hiatusul biografic al anilor Primului Război Mondial, perioadă în care Horia Teodoru a fost mobilizat pe frontul întregirii naționale ca ofițer rezervist în trupele de pionieri, mai exact la construcția și întreținerea liniilor telegrafice.

Mărturii documentare consemnate în memoriul personal al căpitanului de rezervă arhitect Horia Dimitrie Teodoru au fost teaurizate în arhivele militare. În memoriul personal se regăsesc inedite date despre familie, despre situația materială și nu în ultimul rând o foarte interesantă biografie.

Secțiunea C - HOLUL DE ONOARE
Arhitectul Horia Teodoru - 120 de ani de la naștere

Joi,
9 octombrie

Alla Ceastina, *Arhitectul Giorgio Toricelli (1796–1843): viața și opera*

18.00

Arhitectul din Odesa Giorgio Toricelli (1796–1843) este un reprezentant de referință al unei dinastii italiene de arhitecți, exponent al școlii italiene de arhitectură. Creația sa la Chișinău este cunoscută grație monumentelor arhitecturale actualmente pierdute – biserica luterană și renumitul penitenciar, construite în prima jumătate a secolului al XIX-lea după proiectele sale. De asemenea, în colaborare cu arhitectul Francesco Carlo Boffo, arhitectul a edificat numeroase clădiri în Odesa – departamentul de altă dată al negustorilor și clopotnița bisericii Schimbarea la Față. A proiectat și construit clădirea unde actualmente este amplasată Casa Savanților, clădirea actualului Muzeu al Marinei, biserica luterană cu hramul Sf. Petru, catedrala Sf. Arh. Mihail (distrusă în 1931) ș.a. În Crimeea a edificat Muzeul Antichității din orașul Kerci, biserica Sfântul Ioan Gură de Aur din orașul Ialta și biserica Tuturor Sfinților din orașul Alușta. A participat la construcția Catedralei Acoperământului Maicii Domnului din orașul Ismail, iar în 1840, în satul ucrainean Moșna a construit în stilul goticului englez biserica Schimbarea la Față. Împreună cu mai mulți arhitecți italieni a lucrat asupra decorului interiorului renumitului Palat Yusupov din orașul Sankt Peterburg.

Decesul prematur nu i-a permis să materializeze mai multe idei legate de arhitectura caselor de locuit, podurilor și edificiilor de cult. Pe baza materialelor depistate în fondurile din arhivă (Chișinău, Moscova, Odesa), venim în cadrul comunicării noastre, cu un portret inedit al creației arhitectului Giorgio Toricelli, care a lăsat o pagină deosebită în imaginea orașului Chișinău.

Ruxanda Beldiman, *Despre câteva proiecte mai puțin cunoscute ale arhitectului Carel Zdenek Liman*

18.20

Arhitectul Carel Zdenek Liman intră în serviciul Casei Regale a României, la recomandarea colegului său Andree Lecomte du Nouy, în anul 1894. Va lucra pentru regii și reginele României până la moartea sa, în anul 1929. Este cunoscut în special pentru lucrările de reconstrucție, amplificare și redecorare la Castelul Peleş, construcția Castelului Pelișor și a celorlalte pavilioane de pe domeniul regal, dar și pentru intervențiile făcute la Bran. Liman a fost implicat și în șantiere de mai mică importanță așa numitele folies, pentru Principesa moștenitoare Maria.

19.00

Ina Chirilă, *Activitatea edilitară a arhitectului Carol Cugler*

De cele mai multe ori abordăm istoria unor edificii impunătoare analizând stilul arhitectural, epoca sau personalitățile care le-au marcat existența, fără însă să ne oprim prea mult asupra celor ce au gândit, întocmit și pus în aplicare planurile de ridicare sau reparație a acestora. Prin această comunicare dorim să punctăm câteva date despre originea, familia, formația și, în mod special, contribuția arhitectului Carol von Cugler la zidirea, reconstruirea, consolidarea sau dărâmarea unor edificii importante din orașul Iași: Biserica Sfinții „Petru și Pavel”, Biserica Sf. Vineri, Seminarul Socola, Universitatea Veche, Spitalul Central precum și Spitalul din Roman. Sursele documentare cercetate dezvăluie detalii din viața arhitectului și a familiei sale, precum și amănunte ce țin de evoluția arhitectonică a clădirilor menționate.

**MODERATORI: Sergiu Musteață
Ioan Lăcătușu**

Ștefan S. Gorovei, *O biserică (mănăstire) ieșeană care nu a existat* 9.00

De mai bine de un secol, istoriografia Iașilor menționează, în rândul celor mai vechi lăcașuri de cult ale acestui oraș, o biserică sau mănăstire pe care Ioan Tăutu, marele logofăt al lui Ștefan cel Mare, ar fi ridicat-o spre sfârșitul veacului al XV-lea. S-a discutat, chiar, și despre eventuala ei localizare, propunându-se o zonă sau alta a Iașilor. Atribuirea acesteia s-a întemeiat pe o însemnare de pe o carte de cult, datând din anul 1492. Acum șapte decenii, s-a dovedit, însă, că o eroare de lectură s-a strecurat în transmiterea însemnării respective, care nu privește câtuși de puțin o biserică sau mănăstire ieșeană. Cu toate acestea, inerția cercetătorilor se lasă greu biruită de progresul cunoașterii: „ctitoria ieșeană” a logofătului Tăutu a rămas în continuare în lucrările consacrate istoriei Iașilor, aflându-se până și în zilele noastre în circuitul informațiilor relative la monumentele ieșene.

Dan Jumară, *Catedrala Mitropolitană din Iași* 9.20

Catedrala Mitropolitană a Iașului, cu legitimă mândrie inclusă între cele șase lăcașuri de cult de acest fel din țară, este relativ nouă, piatra de temelie fiind pusă abia în 1826. Mihail Strurza, domnul Moldovei la acea vreme a dorit înălțarea unei biserici monumentale la Iași.

Lucrarea de față urmărește diferitele episoade din întortocheata istorie a ridicării așezământului ecleziastic și a împodobirii sale, până la deplina sa consolidare.

Elena Gherman, *Noi precizări legate de lucrările de supraveghere arheologică de la Mitropolia Iași* 9.40

Campania din lunile mai-iunie 2014 desfășurată în incinta Catedralei Mitropolitane în zona estică (în perimetrul Fântâniei lui Hodocin) a confirmat supozițiile noastre anterioare în sensul că așezările civile au existat până în apropiere de actuala latură estică a edificiului mitropolitan.

Inventarul descoperit și materialele de construcție (paiantă) permit datarea complexului de locuire în secolele XV-XVII. O parte dintre locuințe au fost distruse de incendii (cunoscute și documentar) și/sau deranjate de aducțiunile de apă din zonă.

Secțiunea A - SALA "DUBLEI ALEGERI"
Viața monumentelor - istorie, arhitectură, arheologie

Pe măsură ce incinta s-a extins spre actualul bulevard Ștefan cel Mare, s-au construit case din piatră, proprietăți ale Mitropoliei care au funcționat ca prăvălii închiriate sau chiar în administrația mitropolitană.

10.00

Elena Chiaburu, *Despre clopotele și clopotarii din Iași – până la 1859*

Instrumente rituale în uzul Bisericii creștine, clopotele sunt izvoare documentare datorită inscripțiilor, decorațiunilor, stemelor și chiar formelor pe care le posedă. În funcție de limba în care au fost redactate inscripțiile lor, clopotele vechi au avut denumiri diferite. Ele erau dăruiau bisericilor de către persoane particulare în virtutea dreptului de ctitorie, de bresle sau de comunități.

Meșteșugul fiind ambulant, cuptoarele se improvizau la fața locului, iar turnarea clopotelor mari se făcea numai în sezonul cald. Operațiunea de turnare propriu-zisă se numea vărsare sau sleire, faza cea mai lungă era confecționarea cuptorului și a matriței, iar manevra cea mai periculoasă o constituia turnarea aliajului topit în forma clopotului. Urma apoi răcirea controlată a aliajului în matriță, scoterea clopotului și finisarea lui. Uneori, clopotele se aduceau gata confecționate din alte locuri, în special din Polonia, Rusia și Transilvania. Datele despre meșterii turnători de clopote (clopotarii) sunt puține, documentele de arhivă și inscripțiile de pe clopote rareori făcând referire la aceștia.

10.20

Maria Popa, *Biserica domnească „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul” din Vaslui*

Ctitorită în anul 1490 de către domnul Ștefan cel Mare ca paraclis al curții domnești, pe locul unei biserici mai vechi din secolul al XIV-lea. Potrivit mărturiilor călătorilor străini, în secolul al XVII-lea, lăcașul era pictat la interior și exterior, în tehnica frescă. A fost reconstruită, păstrându-se planul, în 1820, de către Maria Cantacuzino, văduva fostului mare logofăt Costache Ghica (1745-1818), proprietar al târgului Vaslui. În 1894, Grigore Ioanid împodobește interiorul cu pictură murală. Înfițișarea de astăzi se datorează lucrărilor de restaurare din 1913-1930.

Deși transfigurată de intervenții moderne, biserica rămâne un monument reprezentativ al arhitecturii din epoca lui Ștefan cel Mare, datorită particularității pronaosului supralărgit, soluție preluată ca model în construirea bisericilor de oraș din vremea marelui

voievod.

De plan triconc, intrare vest, zidită din piatră și cărămidă, acoperiș tip șarpantă și învelitoare din țiglă. Plastica decorativă a fațadelor este realizată din arcaturi oarbe și ocnițe de piatră și cărămidă aparentă, discuri din ceramică smălțuită, elemente de piatră profilată în stil gotic. Pe fațada de vest se păstrează pisană în limba slavonă, dăltuită în piatră în anul 1490.

Dacă planimetria și aspectul exterior ne oferă imaginea unui monument din epoca lui Ștefan cel Mare, spațiul interior aparține secolului al XIX-lea, neoclasic. Sistemul de boltire, sprijinit pe arcuri dublou și stâlpi, este alcătuit dintr-o boltă semicilindrică pe pronas și cafas, boltă cu penetrații pe naos, semicalote pe altar și absidele laterale. Proscomidiarul și diaconiconul sunt adâncite în zidărie, sub formă de nișe.

Biserica deține bunuri de cult din secolele XVIII-XIX, precum și iconostasul, ulei pe lemn, secolul al XIX-lea. În curtea bisericii se află necropola familiei Elena Șubin, născută Ghica.

Astăzi, ansamblul monumental, format din biserică și situl arheologic - “Zona curților domnești”, se află în curs de consolidare-restaurare și punere în valoare prin Programul Operațional Regional, co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European de Dezvoltare Regională.

Ion Ursu, Ion Ceban, *Cercetări arheologice recente în Târgul Lăpușnei*

10.40

Teritoriul comunei Lăpușna (r-nul Hâncești, Republica Moldova) suprapune în cea mai mare parte limitele fostului târg medieval cu același nume. În toamna anului 2013 au fost cercetate două zone din vatra veche a târgului, fiind executate mai multe secțiuni și casete. În secțiunile I-III au fost descoperite câteva gropi menajere și de provizii, din care provine un bogat material ceramic, două piese de os, precum și un număr mare de resturi faunistice. Secțiunea IV a fost trasată deasupra unui beci vechi cu scopul de a preciza lungimea, a urmări arhitectura și a verifica existența sau lipsa altor zidării adiacente. Pivnița, păstrată foarte bine până astăzi, reprezintă o construcție din piatră, boltită, singulară și unitară, anexe sau legături cu alte construcții lipsind. Conform datelor obținute, beciul poate fi datat la începutul sec. al XVIII-lea, reprezentând probabil un depozit al negustorilor acelor vremuri, în care se păstrau

în cea mai mare parte produse alimentare.

În apropiere de biserica actuală a fost identificat cimitirul târgului Lăpușna, datat preliminar în veacurile XV-XVII. Cele 34 de morminte cercetate până acum aveau orientarea generală vest (capul) – est, după ritualul creștin, majoritatea gropilor funerare nedepășind adâncimea de 40 cm. Densitatea mare de schelete, dar și numeroasele suprapuneri și întretăieri, demonstrează existența îndelungată a necropolei, precum și numărul sporit al populației ce utiliza acest cimitir. Inventarul funerar constă din câteva monede medievale și un inel sigilar.

Situl arheologic Lăpușna-Târgul Medieval reprezintă unul din cele mai importante monumente ale istoriei medievale a spațiului pruto-nistrean. În prezent vestigiile vechiului oraș sunt în proces continuu de distrugere, de aceea este strict necesară cercetarea și conservarea, acolo unde este posibil, a patrimoniului arheologic și arhitectural din localitatea dată.

11.00

Pauză de cafea

11.20

Ilie Luceac, Două biserici românești din Cernăuți – trecut și prezent (FILE DE ISTORIE)

Cea mai veche biserică ortodoxă care s-a păstrat în Cernăuți a fost Biserica Sf. Nicolae. Monument de arhitectură de pe timpul Moldovei medievale, aceasta a fost ridicată la 1607 de staroste de Cernăuți, boierul Stroescu, pe timpul domniei lui Simion Movilă. Construită din lemn de stejar, acoperită cu șindrilă, sub formă de navă, fără turlă, reprezentând astfel tipul tradițional al vechilor biserici sătești din Bucovina. Așa a rămas întipărită în memoria înaintașilor noștri, așa o ținem minte și noi.

În fața ei se afla o veche clopotniță, având clopotul afară, ancorat de stâlpi de zidărie, tip de construcție numit zvonită. În decursul existenței sale seculare, a fost deseori reconstruită sau reparată, ultima dată în 1885, astfel că s-au șters urmele din primele începuturi ale ctitoriilor anterioare.

Biserica Sf. Nicolae – o mărturie a vremurilor de altădată – nu mai există. În dimineața zilei de sâmbătă, 14 noiembrie 1992, în împrejurări acoperite de umbra misterului, această unică ctitorie moldovenească din Cernăuți a ars. A fost „reconstituită”, tot din lemn, de către autoritățile ucrainene, în 1996, însă are astăzi altă istorie

decât cea a fostei biserici din Seliște. În unele publicații ucrainene contemporane fotografia bisericii apare cu următoarea inscripție: Biserica Sf. Nicolae „a construit-o boierul”.

Prima biserică catedrală a orașului Cernăuți era Biserica Sf. Treime. Ea a fost ridicată aproximativ la 1774 de episcopul de Rădăuți Dositei (Dosoftei) Herescu, împreună cu fratele său, Ilie Herescu, medelnicer, staroste de Cernăuți (1771-1773) și cu soția acestuia, Ecaterina. Biserica Sf. Treime, care a slujit ca cea dintâi biserică episcopală, era o construcție din lemn, fără turlă, având alături de ea o clopotniță tot din lemn, ambele acoperite cu șindrilă, conform vechilor construcții românești din partea locului. Biserica se înalță în zona centrală a orașului, pe o platformă înaltă, loc în care ulterior a fost amenajat terenul de sport al Școlii Normale de băieți (astăzi Colegiul Pedagogic al Universității Naționale „Iu. Fedkovyci” din Cernăuți). Este biserica care se găsea peste drum de una din gazdele elevului Mihai Eminovici la Cernăuți, și anume, casa birjarului Nicolai Țițec.

Manole Brihuneț, *Biserica Sf. Arhangheli din satul Mășcăuți, raionul Orhei: aspecte istorice, arhitecturale și artistice*

11.40

La sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea neamul boieresc Panaite ctitorește mai multe sfințe lăcașe, cele mai cunoscute fiind catedrala veche din orașul Bălți cu hramul Sf. Nicolae (1794–1804) și biserica Adormirea Maicii Domnului de la mănăstirea Vorona (1793–1803).

Cercetarea noastră vine să scoată în evidență o ctitorie mai puțin cunoscută, însă nu mai puțin importantă pentru istoria arhitecturii ecleziastice din Republica Moldova – biserica Sf. Voievozi Mihail și Gavriil din satul Mășcăuți (1815–1820). În timpul reparației curente din anul 2014, în urma înlăturării vechii tencueli, a fost descoperită pisania originală în care sunt menționați ca ctitori ai acestui lăcaș comisarul Alexandru Panaite și mama sa Maria (născută Costachi, soția paharnicului Iordache). Dosarul construcției bisericii de zid din satul Mășcăuți, păstrat în Arhiva Națională a Republicii Moldova, aduce precizări la acest capitol.

Documentările noastre ne permit să constatăm că biserica Sf. Arhangheli din Mășcăuți este una din primele biserici de piatră din Basarabia, care a fost construită după un proiect-tip elaborat în capitala Imperiului Rus, Sankt Petersburg. Arhitectura lăcașului se încadrează în stilul neoclasicist rus, care a început să fie preferat de

Secțiunea A - SALA "DUBLEI ALEGERI"
Viața monumentelor - istorie, arhitectură, arheologie

noile autorități ale teritoriului dintre Prut și Nistru și care era caracteristic arhitecturii bisericești din întregul Imperiu Țarist.

12.00 **Ștefan Păun**, *Biserica din lemn „Sfânta Cuvioasa Parascheva”, un monument istoric din județul Teleorman*

Construită la începutul secolului al XVIII-lea, biserica este un monument inedit pentru arhitectura religioasă din această parte a țării.

Restaurată recent, biserica este un lăcaș de cult viu, valorificat din plin, care poate fi valorificat turistic printr-o promovare profesionistă.

12.20 **Ioan Lăcătușu**, *Biserici românești din Covasna și Harghita azi dispărute*

Potrivit Șematismului Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, rețeaua lăcașurilor de cult din cadrul Eparhiei cuprinde 141 de biserici și 10 mănăstiri. Dintre acestea, un număr de 31 sunt construite în secolele XVII - XIX. Potrivit aceleiași surse, un număr de biserici ortodoxe și greco-catolice care au existat în parohiile din zona de referință, de-a lungul timpului au dispărut, iar un număr de 25 de lăcașuri de cult românești (ortodoxe și greco - catolice) au fost dărâmate după Dictatul de la Viena, din toamna anului 1940. Prezentul studiu abordează situația bisericilor românești, din Eparhia Covasnei și Harghitei, azi dispărute și dărâmate, în primul rând, a celor din localitățile etnic mixte, în care au dispărut și comunitățile parohiale, prin maghiarizarea credincioșilor.

12.40 **Ion Giurcă**, *O mănăstire dedicată Reginei Maria la Bicz, un proiect al savantului Nicolae Iorga*

După moartea Reginei Maria, în vara anului 1938, Nicolae Iorga a propus în cadrul unei cuvântări rostite la radio, ridicarea unei mănăstiri în memoria celei care jucase un rol important în istoria României. În calitate de președinte al Comisiei Monumentelor Istorice a inițiat proiectul și a întreprins măsuri pentru punerea în practică a inițiativei.

13.00 **Arcadie M. Bodale**, *Contribuții la cunoașterea graffiti-lor medievale de la bisericile din nordul Moldovei*

Graffiti-le medievale de la bisericile din nordul Moldovei au fost făcute de reprezentanții ordinari ai clerului mirean și

mănăstiresc, mici boieri, slujbași militari și civili mărunți, slugi boierești, îngrijitorii hergheliilor imperiale austriece, țărani, meșteșugari, negustori, istorici și învățăcei, care au consemnat fapte religioase, politice, militare, economice, sociale și demografice, pe care autorii lor le-au cunoscut în mod direct și pe care, adeseori, alte izvoare nu le amintesc. Prin urmare, aceste izvoare constituie o categorie de izvoare istorice extrem de importante pentru istoria lăcașului și a comunităților unde ele au fost consemnate.

Cu toate acestea, până acum puțini cercetători români s-au preocupat de graffiti-le medievale de pe teritoriul Țărilor Române, ceea ce a făcut ca aceste surse să fie necunoscute și, în consecință, nefolosite. Această stare de fapt poate fi explicată doar printr-o prejudecată intelectuală. Astfel, din păcate, în spațiul românesc extracarpatic graffiti-le vechi s-au păstrat doar pe zidurile lăcașurilor de rugăciune, deoarece acestea sunt singurele construcții care au rezistat vremurilor. Or, dat fiind faptul că cele mai multe astfel de însemnări au fost scrise pe pictura murală a bisericilor din nordul Moldovei, acest lucru nu a constituit până acum decât un dezavantaj pentru cercetarea lor. Astfel, ele au fost și sunt considerate doar distrugerii ale picturii, ceea ce ar părea să fie un soi de justificare pentru lipsa de interes a cercetătorilor față de însemnările amintite. Apoi, dat fiind faptul că majoritatea acestor graffiti sunt stereotipe, ele n-au avut suficientă forță pentru a atrage atenția medievistilor și istoricilor de artă. În sfârșit, o altă cauză a acestui dezinteres se regăsește, cu siguranță, și în dificultatea citirii lor, în condițiile în care majoritatea acestor însemnări au fost degradate de vreme sau de intevenția umană.

**MODERATORI: Narcis Ioan Dorin
Vlad Vornic**

9.00

Larisa Ciobanu, Ion Ceban, Conacul Manuc Bey din Hîncești în lumina cercetărilor arheologice preventive

Investigațiile arheologice preventive de la Conacul Manuc Bey din orașul Hîncești, organizate în primăvara-vara anului 2013 de Agenția Națională Arheologică (ANA) și Centrul de Arheologie al Institutului Patrimoniului Cultural (IPC) al Academia de Științe a Moldovei cu suportul financiar al Consiliului raional Hîncești, au prilejuit un șir de descoperiri semnificative pentru lucrările de restaurare preconizate la acest monument istoric de categorii națională din Republica Moldova.

Ansamblul arhitectural Manuc Bey constă din mai multe elemente: Palatul Princiar, Casa Iamandi, Castelul de Vânătoare, Turnul de Pază, Casa Vechilului, Bucătăria, Grajdurile, la care se mai adaugă și două turnuri de cărămidă de la poarta Castelului de Vânătoare. Cel mai vechi edificiu, Casa Iamandi, se considera că datează din 1816, Palatul fiind construit în anii 1858-1861 de fiul lui Manuc, Ioan Murad, iar Castelul de Vânătoare are inserate cărămizi cu anul zidirii sale – 1881.

În procesul săpăturilor au fost efectuate opt sondaje-secțiuni cu o suprafață totală de cca 250 mp. Printre cele mai semnificative rezultate se numără descoperirea fundamentului de cărămidă roșie a balconului-terasă din partea de est a Castelului de Vânătoare și a unui havuz, construit tot din cărămidă, aflat în fața Palatului, la capătul scării din parc. Foarte importantă este și găsirea unui element arhitectural decorativ executat din ciment, ce reprezintă o parte a blazonului familial al principelui Manuc Bey. Lângă Casa Vechilului a fost semnalată o porțiune din temelia unei alte construcții, poate mai vechi.

Investigațiile arheologice preventive din 2013 de la Hîncești au decurs în colaborare cu specialiștii-arhitecți implicați în proiectarea lucrărilor de restaurare a monumentului în discuție și cu reprezentanții organelor publice locale. Suntem convingși ca astfel de cercetări sunt foarte utile, de asemenea, sperăm că, treptat, și în Republica Moldova se vor implementa și respecta prevederile legislației în domeniul protejării patrimoniului cultural național.

Materialele recuperate pe parcursul investigațiilor

arheologice preventive de la Conacul Manuc Bey au completat fondurile Muzeului de Istorie și Etnografie Hîncești, găzduit de unicul edificiu funcțional din cadrul acestui complex istorico-arhitectural – Castelul de Vânătoare.

Ion Ceban, Ion Ursu, *Date privind cercetările arheologice preventive la Conacul Pommer (com. Țaul, r-nul Dondușeni)*

9.20

În vara anului 2013, ca urmare a lansării proiectului „Reabilitarea monumentului istorico-arhitectural Conacul Pommer și a drumului de acces la parcul dendrologic din satul Țaul, raionul Dondușeni”, Agenția Națională Arheologică a efectuat cercetări arheologice preventive.

Investigațiile au fost coordonate de arhitecții autori ai proiectului de restaurare a monumentului istorico-arhitectural, și s-au concentrat în preajma palatului. În fața clădirii a fost deschisă prima secțiune, în scopul identificării urmelor și formei inițiale a treptelor, alte secțiuni au fost trasate lângă peretele de est al edificiului. Conform documentelor de arhivă, și a proiectului inițial al palatului, în această zonă ar fi existat mai multe încăperi. Cercetările actuale au descoperit urme ale zidului de fundație a scăriilor și a două construcții-anexe laterale. Temelia scăriilor avea lățimea de 0,60 m și pornea de la peretele sud-estic al clădirii, din regiunea coloanelor fațadei. În părțile laterale ale clădirii, după săparea altor șase secțiuni, a fost surprins conturul temeliei părților distruse. Acesta reprezintă urmele unui șanț cu puține resturi de zidărie pe fund. Temelia descoperită este dispusă perpendicular față de zidul conacului, având lățimea de 1,20 m.

Cercetările arheologice ulterioare din incinta Conacului au scos la iveală, la distanța de 9,70 m de peretele estic al palatului și la adâncimea de 1 m, urmele unei construcții din cărămidă roșie. Porțiunea dezvelită a complexului reprezintă gura sau spațiul de acces într-o galerie subterană construită din cărămizi prinse cu mortar din ciment. Aceasta lega palatul cu beciul casei de vilegiatură, amplasată la aproximativ 20 m est de palat.

Dintre obiectele descoperite în cursul cercetărilor arheologice se remarcă un fragment de cărămidă, pe suprafața căreia a fost imprimată o inscripție – “...ON” și un fragment de țiglă de culoare roz-cărămizie cu inscripția parțial lizibilă: “GRANDE ECAILLE...; BREVETES S...; St HENRY-MARS...”.

Drept rezultat al investigațiilor arheologice preventive de la Conacul Pommer din comuna Țaul, au fost obținute un șir de precizări importante privind arhitectura edificiilor existente. De asemenea, s-au semnalat complexe inedite de o semnificație aparte pentru cercetarea și reconstrucția acestui interesant obiectiv cultural-turistic din nordul Republicii Moldova.

9.40

Alin Spânu, 1942. *Ancheta fraudelor la lucrările Palatului Regal (1926-1940)*

În 1941 s-a instituit o comisie pentru a ancheta corectitudinea lucrărilor efectuate la Palatul Regal. Rezultatul a fost înaintat în 1942 și cuprinde o seamă de nereguli de la proiectare la licitații, lucrări neexecutate sau prost executate, majorări nejustificate de prețuri ș.a. Pe rezumatul lucrării mareșalul Antonescu a adnotat: „Să se aducă la cunoștința M.S. Regelui imediat atât dosarul activității pentru ca M.S. să vadă cât de crunt a fost compromisă Dinastia și fostul Rege de un anturaj ticălos, care a crezut că poate, la adăpostul Regelui, să-și îngăduie orice, chiar crime”.

10.00

Ștefania Dinu, *Un monument românesc din Bulgaria: palatul Reginei Maria de la Balcic*

Palatul Regal de la Balcic a fost reședința cea mai iubită de regina Maria și în întregime creația acesteia, toate clădirile complexului fiind construite după planurile și dorințele ei. Construcția complexului de la Balcic a început în cursul anului 1925. Clădirea principală a domeniului era o vilă, numită de către regina Maria „Tenha Juvah“ (Cuibul singuratic) și locuită în principal de ea și de suita sa. A doua clădire a complexului Balcic era vila „Mavi Dalga“ (Casa pentru oaspeți). Lângă ea se afla clădirea destinată suitei, numită „Sabur Jevi“, cu un stil aparte, având camerele distribuite în formă de potcoavă, cu colonade spre mare și coloane spre interior. Ca locuri de rugăciune, regina Maria și-a construit un templu „Maria Ruh“ și o bisericuță „Stella Maris“. Mica biserică era realizată în stil bizantin, din piatră de Balcic, pictată în 1930 de A. Demian și Papatrindafil și închinată Maicii Domnului. Pentru că iubea mult florile, plăcându-i să fie numită și „regina grădinăreasă“, regina Maria a creat și la Balcic o grădină cu totul deosebită. Ea a cerut grădinarilor Jules Jeanin și Carol Gutman plantarea florilor sale preferate: crini, iriși, trandafiri, glicine, bujori, migdali, chiparoși, dar

Secțiunea B - SALA DE CONFERINȚE
Viața monumentelor - istorie, arhitectură, arheologie

**Vineri,
10 octombrie**

și cactuși, plus alte nenumărate soiuri de flori.

Palatul Regal de la Balcic a fost ridicat și decorat în totalitate după gustul reginei Maria, a fost reședința unde firea romantică a reginei se regăsea, unde se retrăgea să se odihnească și să-și refacă forțele, unde își primea oaspeții, care la rândul lor erau fascinați de pitorescul Castelului și al locului.

Mihaela Cristina Verzea, *Despre Palatul Administrativ din Piatra Neamț*

10.20

Din punct de vedere urbanistic, orașul Piatra-Neamț a cunoscut la început de secol XX transformări substanțiale. Construirea Palatului administrativ în perioada 1910-1912 sub atenta coordonare a arhitectului Ștefan Burcuș a reprezentat îndeplinirea unui vechi deziderat al locuitorilor urbei de pe Valea Bistriței. Pe baza documentelor de arhivă, a imaginilor, se poate creiona o istorie a acestui monument.

Palatul Administrativ rămâne la trecerea a peste 100 de ani, cea mai impozantă clădire a orașului Piatra-Neamț.

Laurențiu Chiriac, *Palatul Mavrocordat din Vaslui – istorie și evoluție arhitecturală*

10.40

Palatul Mavrocordat este singurul palat construit acum mai bine de 100 de ani în orașul Vaslui și care se mai păstrează încă, fiind martorul evenimentelor social-politice și culturale care s-au petrecut în această urbe. A fost proprietatea familiei lui Gheorghe Mavrocordat - cel care a cumpărat, în 1883, de la clironomii Elenei Șubin (soția colonelului rus Pavel Alexe Șubin și sora domnitorului Grigore Alexandru Ghica) moșia târgului Vaslui.

Palatul Mavrocordat a fost inițial o construcție de zidărie și cărămidă dezvoltată pe un subsol parțial și un parter, edificiul ca atare fiind format dintr-un corp central și două aripi laterale de înălțime mai mică, având lungimea totală de 68 metri. Planul și compoziția fațadelor se înscriu în stilul eclectic al sfârșitului secolului al XIX-lea. Actualmente se impune o refacere totală a edificiului.

Pauză de cafea

11.00

11.20

Anca Maria Zamfir, *Introducere în arhitectura 1900 din Brașov*

Arhitectura influențată de Arta 1900 existentă în Brașov permite observarea unui fenomen de modernizare structurală sau, în unele cazuri, doar formală, extins din punct de vedere cantitativ, dar, în general, modest din punct de vedere artistic. El se manifestă, așa cum o dovedesc și clădirile existente (ca pe întreg teritoriul românesc de altfel), la început concomitent, apoi în ușor decalaj cu Europa, pe parcursul unei perioade de aproximativ patruzeci de ani, din jurul anului 1900, până la cel de al doilea război mondial. Deși anul 1914 este acceptat în literatura de specialitate ca sfârșit al Artei 1900, situația din teren demonstrează că ecurile ei, cel puțin la nivel constructiv, se simt pe parcursul întregii perioade interbelice, atât din punct de vedere formal, cât și din punctul de vedere al principiilor promovate de aceasta.

11.40

Aurora Târșoagă, *Studiu pentru identificarea și protejarea ansamblurilor arhitectural-urbanistice cu valoare deosebită - comuna Bran, jud. Brașov*

Important punct vama! între Țara Românească și Ardeal, comuna Bran împreună cu cetatea medievală construită aici pentru apărare a trecut printr-o serie de etape evolutive deosebit de interesante. În momentul în care cetatea devine reședință regală viața în Bran se schimbă complet. Așezarea devine o zonă turistică deosebit de atractivă, arhitectura adaptându-se cerințelor unei stațiuni montane clasice, în ton cu estetica și expresiile rafinate aduse din Vest de către regalitate.

Studiul va urmări această metamorfoză a Branului dintr-un punct fortificat cu un caracter militar în principal, într-o stațiune modernă grefată pe fluxul dintre două arii geografice importante ale țării, dar va supune atenției și interesanta dinamică geografic-politică a administrației locale prin prisma gestionării patrimoniului local, deosebit de valoros.

12.00

Elena Vântu-Tărățeanu, *Casa lui Aron Pumnul din Cernăuți – patrimoniu național românesc din Ucraina*

În orașul Cernăuți există zeci, ba poate chiar sute de imobile care, într-un fel sau altul, fac parte din patrimoniul cultural și istoric al poporului român.

Printre acestea un loc aparte revine casei lui Aron Pumnul,

imobil situat pe actuala stradă Aron Pumnul 19, din Cernăuți, în care a locuit în calitate de proprietar marele bărbat al neamului românesc, unul dintre capii revoluției pașoptiste din Ardeal, iubitul profesor al lui Mihai Eminescu, în perioada cernăuțeană a vieții sale.

Casa este o construcție țărănească, cu pridvor, cu acoperișul în patru ape, având în spatele ei o livadă, iar în față o curte largă, prin care au pășit nu puțini dintre foștii săi elevi sau dintre personalitățile marcante ale culturii românești din secolul al XIX-lea.

Potrivit Hotărârii 12/1 a Consiliului Local Cernăuți din 16.01.90 și a dispoziției reprezentantului Președintelui Ucrainei în regiunea Cernăuți din 14. 05.1992 acest imobil trebuie să devină Muzeul Literar-Memorial Mihai Eminescu din Cernăuți, decizii care încă n-au devenit o realitate a vieții culturale din nordul Bucovinei.

Liviu Brătuleanu, *Necunoscuta casă a lui Alexandru Bellu de la Urlați*

12.20

Orașul Urlați este cunoscut în prezent prin muzeul organizat în fosta casă de oaspeți, parte (împreună cu turnul de intrare) a ceea ce fusese până spre mijlocul secolului trecut un pitoresc ansamblu de curte boiereasc. La aceasta se reduce fostul ansamblu care cuprindea, în parcul acum păraginit, o sumedenie de construcții inspirate din arhitectura civilă având ca model îndepărtat arhitectura brâncovenească. Surprinzător este faptul că asupra ansamblului de la Orzoaia de Sus, asupra autorului, asupra ansamblului izvodit, asupra Casei Mari a căror urme de abia se mai ghicesc, informațiile sunt aproape inexistente.

Ascendența arhitecturii civile brâncovenești este evidentă dacă se privește actuala casă-muzeu și mai ales fațadele (fotografiile celor patru fațade se află la vedere în casa muzeu) Casei Mari la care fiecare latură a clădirii este altfel compusă volumetric și decorativ. A fost imaginată și realizată de o persoană cu rare calități - de colecționar de opere de artă, prestigios numismat și mai ales artist fotografic redutabil: Alexandru Bellu. Precursor fiind, al al „stilului național” Alexandru Bellu produce la Urlați o arhitectură neoromânească „avant la lettre”.

Pornind de la o schiță de plan al celor două case (Casa de oaspeți/Arhondaricul și Casa Mare), folosind și fotografiile casei, s-a putut reconstitui modul de distribuție a încăperilor parterului și etajului, precum și modul în care acestea erau folosite de membrii

familiei Bellu. Este restituită astfel alcătuirea necunoscutei case de la Orzoaia de Sus.

12.40

Sidonia Teodorescu, Imobilul Sindicatului Ziaristilor

În 1912, arhitectul Ion D. Berindey primește comanda unui edificiu pentru Sindicatul Presei Române, în bulevardul Carol I, nr. 21, colț cu strada Jean-Louis Calderon (pe atunci, strada G. C. Cantacuzino). Autorizația de construcție este obținută în anul 1915, dar istoria proiectului și a construcției imobilului se întinde pe o perioadă de 10 ani. Anteproiectul Palatului Sindicatului Presei Române este minunat ilustrat printr-o perspectivă realizată de Ion D. Berindey în 1912. Construcția propriu-zisă a edificiului a început în iulie 1914, a fost întreruptă în 1916, în timpul Primului Război Mondial, reluată în 1919 și terminată în aprilie 1922.

Construită de două mari personalități, arhitectul Ion D. Berindey și antreprenorul Tiberiu D. Eremie, clădirea, ce azi adăpostește Teatrul Foarte Mic, deși reprezentativă pentru istoria presei românești, se află în stare avansată de degradare, iar pentru salvarea sa, ar trebui să fie inclusă în lista monumentelor istorice și restaurată.

MODERATORI: Gheorghe Niculescu
Natalia Podlesnaia

Alexandru Istrate, *Note răzlețe despre restaurările de la Trei Ierarhi și Sf. Nicolae Domnesc*

9.00

Restaurările realizate în a doua parte a secolului al XIX-lea au pus în discuție argumentele erudiției și experienței arhitecților străini în concurență cu raționamentele autohtone. Au generat, ca și în lumea occidentală, un conflict între cei care condamnau restaurarea și cei care o valorizau. Au sădit îndoiala că intervențiile moderne îngreunau edificiile, că acopereau nefericit și inutil creații în piatră cu certă valoare istorică. Haina reînnoirii făcea, nu de puține ori, de nerecunoscut forma primară.

Ca și la Curtea de Argeș și în cazul restaurărilor de la Trei Ierarhi și Sf. Nicolae Domnesc s-a apelat la Lecomte du Nouÿ abia după ce fuseseră epuizate toate variantele locale. Numeroși arhitecți și antreprenori abandonaseră proiectul pe parcursul a două-trei decenii.

Ca și la Curtea de Argeș și la Trei Ierarhi, dar mai ales la Sf. Nicolae Domnesc, tehnicile de restaurare aplicate de arhitectul francez au stârnit reacții vehemente din partea fețelor bisericești dar și a unor nume respectabile în epocă.

Prezentarea de față încearcă, pe baza surselor de arhivă, a literaturii de specialitate, a însemnărilor personale să închege un posibil dosar de lucru având în prim plan două monumente emblematice.

Gheorghe Niculescu, Ioan Darida, Ana-Maria Vlad, *Etape ale picturii la Mănăstirea Golia, Iași; diferențiere pe baza metodelor de analiză fizico-chimică*

9.20

Mănăstirea Golia, ctitorită inițial de marele logofăt Ioan Golâi, în sec. al XVI-lea, refăcută de voievodul Vasile Lupu și terminată de fiul acestuia, Ștefăniță Vodă, în 1660, a suferit mai multe intervenții de arhitectură și pictură. Pictura inițială a fost executată de un meșter pe nume Matei, conform unei inscripții din biserică și a fost refăcută în 1754. Ultima intervenție a avut loc în 1838.

Studiind fragmentele de pictură prin fluorescență de raze X și microscopie electronică cu analiză EDX se pot diferenția zonele în care se păstrează pictura din fiecare perioadă, chiar dacă unele sunt executate cu pigmenți asemănători.

9.40

Cornelia Bordașiu, *Considerații privind intervențiile de restaurare la iconostasul mănăstirii Golia*

Comunicarea se referă la intervențiile de restaurare actuale, la care este supus iconostasul ce este datat la 1838, și care a fost realizat în perioada refacerii monumentului după calamitățile ce au intervenit asupra lui în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Aspectele ce vor fi prezentate sunt în strânsă legătură cu starea avansată de degradare a ansamblului iconostasului, dar și a diferențelor din punct de vedere tehnico-stilistic ce au fost identificate pe parcursul restaurării.

10.00

Bogdan Ungurean, *Iconostasul mănăstirii Golia-particularități ale tehnicii de execuție, evidențiate prin analiza microscopică*

Comunicarea se referă la unele aspecte privind tehnica de realizare a picturii icoanelor de pe tâmplă dar și a celor din stranele pandante, ce provin din etape istorice diferite. Stratul pictural al icoanelor prezintă forme avansate de deteriorare specifice picturii tempera în general, dar și anumite particularități ce se remarcă îndeosebi la nivelul verniului cum ar fi: îmbătrânire cu pierderea transparenței; modificări cromatice locale sau generale; activarea prelungită cu încorporarea depunerilor ulterioare aferente. Aceste forme de degradare au determinat efectuarea unor investigații microscopice pentru a explica mecanismul și formele de evoluție al acestora.

10.20

Ciprian Tocar, Alexandrina Cuțui, *Intervenții de restaurare făcute asupra câtorva biserici -monument istoric din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea (documente din Arhiva de Stat Cernăuți)*

La sfârșitul secolului al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea, renumitul arhitect Karl Romstorfer, în calitate de membru al comisiei care era însărcinată cu cercetarea monumentelor istorice din Bucovina, a făcut demersuri la Ministerul Cultelor din Viena pentru a interveni asupra unora din acestea. Intervențiile prevăzute erau de restaurare, reconstrucție, dar și săpături arheologice. În anul 1896 au început lucrările de restaurare la mai multe biserici și mănăstiri. Printre acestea se aflau: Biserica Sf. Gheorghe - Mirăuți, Biserica Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, Biserica Solca, Biserica Mănăstirii Putna etc. Lucrările de restaurare au durat până în anul 1911. După Primul

Război Mondial au fost necesare alte intervenții de restaurare asupra acestor biserici monument. Conform documentelor de arhivă au fost efectuate lucrări de restaurare în anii: 1928, 1938-1940.

Carmen-Cecilia Solomonea, *Restaurarea picturilor murale ale bisericii mănăstirii Dragomirna. Premiu Europa Nostra 2014*

10.40

Proiectul de restaurare a frescelor de la Mănăstirea Dragomirna face parte dintre laureații Premiului UE pentru conservarea patrimoniului cultural/Premiile EuropaNostra ediția 2014, la categoria „Conservare”. Acest proiect este unul dintre cele șase care au primit Marele Premiu, în cadrul celor patru categorii evaluate: conservare, cercetare, contribuții exemplare și educație, formare și sensibilizare. Cei șase laureați au fost selectați de un juriu independent format din experți.

În plus, acest proiect a primit și Premiul Publicului, în cadrul unui vot online cu peste 10.000 de participanți.

Juriul a fost impresionat de nivelul înalt de profesionalism de care s-a dat dovadă în procesul complex de restaurare și conservare a acestei imense opere de artă, care acoperă aproximativ 900 de metri pătrați de suprafață murală. Lucrările s-au desfășurat in situ, într-o perioadă de timp remarcabil de scurtă. Din echipa de conservare au făcut parte 50 de profesioniști și studenți din diferite țări, sub conducerea unui expert român. Restauratorii au urmărit și respectat tehnicile originale, folosind materiale naturale, tradiționale și reversibile, iar patina originală și starea de spirit transmisă de aceste fresce unice din secolul al XVII-lea au fost conservate.

Pauză de cafea

11.00

Bogdan Gavrilean, *Aspecte metodologice din timpul intervențiilor de îndepărtare a depunerilor organice din proscomidiarul bisericii mănăstirii Dragomirna*

11.20

Mai puțin vizibilă publicului larg, zona proscomidiarului din altarul bisericii cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh” a mănăstirii Dragomirna prezintă o cazuistică deosebită prin diversitatea tipurilor de degradare întâlnite la momentul restaurării (2011). Cu toate acestea, tipul de degradare dominant, specific, de altfel, zonei respective, este reprezentat de multiplele depuneri de ceară de pe stratul pictural, care deseori iau și forma unor depozite consistente

care prezintă diferite grade de duritate, în funcție de vechimea acestora și de expunerea lor la variațiile de microclimat.

Prezentăm, în cadrul acestei comunicări, atât factorii conjuncturali ai stării de conservare specifice zonei amintite, care au îngreunat semnificativ procesul de restaurare, cât și etapele metodologice particularizate ale intervențiilor de îndepărtare a depunerilor organice din zona proscomidarului.

11.40 **Alexandrina Cuțui**, *Îndepărtarea repictărilor de pe icoanele împărătești din catapeteasma Bisericii Sf. Nicolae - Șoldănești*

Satul Șoldănești, atestat documentar în anul 1411, a avut de-a lungul timpului mai multe biserici din lemn, care nu au rezistat. Actuala biserică din zid, cu hramul Sf. Nicolae este construită în anul 1798. Catapeteasma bisericii este datată cu anul 1802. În cursul timpului, biserica actuală a suferit mai multe reparații: 1856, 1907, 1936, 1946. Atunci s-a intervenit și asupra catapetesmei. În prezent, catapeteasma se află în restaurare, deoarece atacul insectelor xilofage a produs deteriorări însemnate ale suportului din lemn. La o analiză mai amănunțită, s-a constatat că au fost făcute chituri și repictări ale chipurilor de la icoanele împărătești. Îndepărtarea acestor intervenții necorespunzătoare a necesitat un timp îndelungat și un efort material și fizic deosebit.

12.00 **Natalia Podlesnaia**, *Pictura murală a bisericii Adormirea Maicii Domnului de la Mănăstirea Condrîța*

Figurând în Registrul monumentelor ocrotite de stat din 1993, pictura murală a bisericii Adormirea Maicii Domnului de la Mănăstirea Condrîța, până în prezent, nu a beneficiat de o cercetare în această direcție în teoria și istoria artelor naționale. Conștientizând faptul că în prezent este tot mai necesară valorificarea moștenirii artistice care pune destul de acut problema păstrării, reevaluării și salvagărdării picturii monumentale în Republica Moldova, ne-am propus cercetarea ansamblului de pictură murală existentă în biserică sus-numită.

Estimarea valorii artistice a acestor fragmente de pictură monumentală, cu analiza programului iconografic și limbajului plastic (linie, formă, culoare, compoziție, subiect, monumentalism/decorativism, caracteristici anatomice, tehnica și procedee de execuție etc.), cu identificarea autorilor (necunoscuți

până în prezent), deschide o nouă pagină în cercetarea evoluției și specificului picturii monumentale din Basarabia interbelică.

Carmen Marian, Nicoleta Vornicu, *Piese vestimentare arheologice descoperite la mănăstirea Neamț*

12.20

Lucrarea prezintă aspecte legate de conservarea unor piese textile vestimentare (camilafcă, bonetă, fragment de haină) descoperite în cursul cercetărilor arheologice efectuate la mănăstirea Neamț. Piese textile (unitare/fragmentare) sunt confecționate din țesături realizate din fire de mătase/din fire de mătase și fire de argint aurit. Accesoriile vestimentare sunt prezente sub forma bentițelor decorative și a nasturilor și sunt realizate prin împletirea firelor de mătase și de argint. Investigațiile efectuate au permis aplicarea, în mod diferențiat, a tratamentelor de conservare, corelând caracteristicile specifice fiecărui material component cu starea de conservare prezentă în momentul preluării pieselor și au constatat în curățiri, neutralizări și consolidări, prin coasere, pe un suport textil nou.

Conservate în acest mod, piesele textile au dobândit noi valențe istorice și documentare, transmițând posterității informații prețioase legate de tehnologie, estetică, modă. De asemenea, cercetările întreprinse cu această ocazie au întregit tabloul general al existenței unei așezări monastice care a constituit, în decursul timpului, un important focar de civilizație creștină.

**MODERATORI: Marian Mosneagu
Ileana Kisilewicz**

15.00

Aurelia Trifan, *Terasele de la Camenca – cadru peisagistic cu valoare istorică și arhitecturală*

Terasele de la Camenca reprezintă una din primele plantații de viță de vie cu caracter industrial din Republica Moldova. Întemeierea lor la începutul secolului al XIX-lea se datorează inițiativei feldmareșalului armatei ruse, P.H. Wittgenstein, descendent al vechii familii germane Sayn-Wittgenstein-Berleburg, care a creat o plantație viticolă model, reușind să o includă în ansamblul conacului împreună cu crama, pivnițele, anexele, clădirea kurhaus-ului, apărută mai târziu, și două parcuri. Concomitent cu amplasarea conacului au fost prevăzute efectele estetice legate de valorificarea împrejurimilor. Povârnișul abrupt din apropierea conacului, caracterizat printr-un peisaj tipic de toltre, a devenit mai expresiv prin sistemul de terasare în trepte, cu amenajarea versantului sudic prin introducerea elementelor arhitecturale: foișoare (cabane) și fântâni, într-o compoziție armonioasă cu relieful, rezultând un tot unitar, o soluție arhitectonică unică în Republica Moldova. Terasele au contribuit la o mai bună protejare a resurselor solului, reducând efectele eroziunii, iar ca rezultat a fost asigurată conservarea peisajelor tradiționale ale localității Camenca.

Terasele reprezintă un interes public, datorită valorii istorice, peisagistice și arhitecturale. Acest valoros monument agricol trebuie restaurat și luat sub ocrotirea statului. Terasele ar putea fi transformate în sistem tradițional de folosire a podgoriei cu intensitate scăzută, caracterizată prin munca manuală. Modul tradițional al viticulturii pe acest segment al fostului conac trebuie accentuat prin valorificarea în limitele parametrilor actuali cu menținerea caracterului lor istoric.

15.20

Radu Moțoc, *Colonia Fabricii de zahăr din Roman la 115 ani*

Complexitatea și divestitatea locuințelor din Colonia Fabricii de zahăr din Roman, au determinat oficialitățile locale și centrale să includă pe Lista Monumentelor Istorice această colonie. Locuințele vechi din prima perioadă 1899-1900 au fost contruite după un proiect elaborat de arhitectul belgian Ed. Pelseeneer în stil Art Nouveau Bruxellois.

Viorel Gheorghe, Virgil Stanciu, *Proiectele privind înființarea aeroportului internațional Otopeni, 1965-1966*

15.40

La mijlocul anilor 1960, conducerea de atunci a României a decis transformarea aeroportului militar de la Otopeni în aeroport internațional. Deschiderea către lume și mai ales către Occident a impus construirea unui aeroport nou, în condițiile în care aeroportul de la Băneasa nu mai făcea față traficului intern și extern. În 1965 a fost adoptat un prim proiect de dezvoltare a aeroportului, realizat de specialiștii români, care prevedea două etape majore. După un an, compania franceză „Aeroport de Paris” a actualizat acest proiect. A rezultat un program de construcție, mult mai eficient din punct de vedere economic, care a fost pus ulterior în practică.

Sergiu Tronciu, *Specificul arhitecturii clădirilor pentru spectacol din orașul Tiraspol*

16.00

Au fost evidențiate două faze de funcționalitate a clădirilor pentru spectacol, puse în raport cu etapele de evoluție urbană a orașului Tiraspol: faza inițială și faza actuală, cu analiza razei de deservire, a regimului de înălțime în raport cu silueta orașului, relația masiv construit - spațiu public, stilul arhitectural, schimbarea aspectului exterior și interior în conformitate cu utilizarea actuală. Clădirile pentru spectacol din Tiraspol au fost amplasate de-a lungul străzii principale, cu compoziții spațial volumetric vizibile dinspre Nistru, spațiu acvatic cu o largă perspectivă de percepere vizuală a siluetei urbane. Acest procedeu de subordonare a arhitecturii arterei principale de organizare urbană, cum a fost perceput fluviul, este caracteristic și pentru amplasarea altor edificii publice din „inima” Tiraspolului.

Ileana Kisilewicz, *Caracteristica intervențiilor în zonele construite protejate bucureștene în primul deceniu al secolului 21*

16.20

În primul deceniu al secolului 21 evoluția urbană a orașului București a cunoscut o dezvoltare accentuată care a lăsat propriile semne în peisajul urban. Analiza cererilor de intervenții în zonele construite protejate prezintă un interes aparte în descifrarea tendințelor urbanistice în zonele vechi ale orașului.

16.40

Attila István Szekeres, *Steme ale familiei Báthory care decorează unele monumente din Transilvania*

Autorul prezintă acele steme ale familiei Báthory, care s-au păstrat pe unele monumente din Transilvania. Astfel este stema lui Balthazar Báthory, sculptată în piatră, decorând un portal în cetatea Făgărașului. Tot acolo, o altă stemă, lucrată în basorelief și colorată se află pe tavanul boltit al loggiei castelului. Alte steme se află la Șimleul Silvaniei. Deasupra porții cetății Báthory se mai văd urmele stemei de alianță a părinților principelui Gabriel Báthory: Ștefan Báthory și Sofia Bebek, lucrate în piatră. În biserica romano-catolică din localitate, pe arcul dintre navă și sanctuar, întâlnim o altă stemă a lui Ștefan Báthory, lucrată în basorelief și colorată. Deasupra intrării principale a castelului de la Iernut (județul Mureș) era montată o placă de piatră, în care au fost sculptate două steme de alianță, ale principelui Transilvaniei, Gheorghe Rákóczi al II-lea și a soției sale, Susana Báthory. (În 2012 s-a observat, că placa a fost doborâtă.) Interesant este faptul, că stemele s-au lucrat identic, prezentând stema Transilvaniei, peste tot având stema de neam a principelui, respectiv a principesei. Autorul prezintă și alte steme, în care apare stema de neam a principesei înglobată în stema Transilvaniei, exemple de la Sárospatak (Ungaria) și Kosice (Slovacia), precum și modelul acestora, folosit de soacra principesei Susana Lórántffy, soția principelui Gheorghe Rákóczi I, dar și steme Báthory de la Nyírbátor (Ungaria).

17.00

Cristian Căldăraru, *Două monumente de for public din Galați: Monumentul eroilor de la Costangalia (1863) și Monumentul eroilor gălățeni (1918)*

La sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului următor comunitatea gălățeană a căutat să păstreze amintirea unor evenimente istorice petrecute în Galați sau în apropierea orașului, prin ridicarea unor monumente de for public. Din această categorie de monumente face parte și cel dedicat luptelor desfășurate la Costangalia, lângă Cahul, unde militari români au oprit trecerea prin România a unui detașament militar polonez, în data de 15 iulie 1863. Domnitorul Alexandru Ioan I, a comandat sculptorului gălățean Vasile Scutari, ridicarea unui monument dedicat acestui episod, plătind pentru lucrare 1200 de galbeni. Monumentul a fost terminat după abdicarea lui Cuza și oferit Primăriei Galați în anul 1914.

Secțiunea B - SALA DE CONFERINȚE
Viața monumentelor - istorie, arhitectură, arheologie

Vineri,
10 octombrie

Al doilea monument a fost comandat de comunitatea gălățeană sculptorului Nicolae Reinieris, pentru a eterniza memoria militarilor gălățeni care s-au opus distrugerii orașului Galați, în zilele de 7-8 ianuarie 1918, de către armata rusă ce se retrăgea de pe frontul din Moldova.

Dan Prisăcaru, *Arcul de Triumf - monument reprezentativ al Războiului de Întregire Națională 1916-1919. Contribuția Armatei Române la finalizarea edificiului*

17.20

Arcul de Triumf din București constituie un memorial al cinstirii tuturor acelor care au contribuit, în momentele de maximă solicitare, la exprimarea atașamentului și spiritului de sacrificiu pentru o cauză care nu era numai a lor, ci a întregului neam românesc.

Arcuri de triumf, ca expresii arhitectonice și artistice ale unor momente înălțătoare din istoria țării, chiar dacă au avut o existență temporară, au mai fost ridicate în capitală în anii 1848, 1859, 1878, 1906 și 1918.

Actualul Arc de Triumf din București este construit după planurile arhitectului Petre Antonescu. Proiectul a fost inițiat în anul 1921, finalizat în cursul anului 1936 și inaugurat la 1 decembrie 1936.

La 18 aprilie 1934, Arcul de Triumf a fost transferat la MApN. Începând cu această dată, au fost demarate lucrări accelerate de restaurare și finalizare a edificiului, instituția armatei implicându-se cu responsabilitate și tenacitate în ducerea la bun sfârșit a operei de realizare a unui monument reprezentativ de cinstire a jertfei celor aproximativ 985.000 de români (militari și civili, căzuți pe front sau răpuși în spatele frontului de boli, frig și alte vicisitudini) în Războiul de Întregire Națională 1916-1919.

Andreea Pop, *Monumentele comemorative din județele Moldovei în 1937*

17.40

Ministerul Instrucțiunii Cultelor și Artelor realizează în anul 1937 o amplă statistică a monumentelor comemorative de pe teritoriul țării. Prezentarea propusă este prima din seria de sintetizare a acestor documente și face o trecere în revistă a monumentelor inventariate la acea dată în județele din Moldova. Multe dintre tabelele realizate la acea dată sunt însoțite de ilustrații și descrieri, iar fondul documentar este amplu și se constituie ca o sursă de informații bogată și inedită.

18.00

Marian Moșneagu, *Monumentul Infanteriei grandoarea și destinul său efemer*

Lucrarea prezintă informații despre monumentul Infanteriei, opera sculptorului Ioan Jalea și a arhitectului Nicolae Georgescu.

Monumentul Infanteriei a fost dezvelit în data de 2 decembrie 1937, în piața Salonului Oficial al Artelor (Șoseaua Kiseleff) în prezența regelui Carol II, după depunerea jurământului militar de către promoția a șasea a Școlii Pregătitoare de Ofițeri. Din nefericire, în anul 1940 măsurile dictate de procesul de sistematizare a pieței Victoriei și de amplasare a statuei ecvestre a regelui Ferdinand I au impus demontarea monumentului Infanteriei, piesele demontate și depozitate dispărând în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

18.20

Vlad Mitric-Ciupe, *Fântâna Dragonului din Constanța, un monument uitat*

În cadrul cercetării noastre „Arhitecții români și detenția politică 1944-1964“, una din principalele surprize a fost descoperirea modului în care unii arhitecți întemnițați au fost folosiți din punct de vedere profesional. Dacă proiectarea sau ridicarea unor barăci nu ne-ar fi mirat, participarea lor – repet, în stare de detenție – la realizarea unor obiective precum restaurarea Cazinoului din Constanța, ridicarea Palatului Administrativ al Canalului, sediului Direcției Generale a Canalului sau construirea stadionului din Constanța, reprezintă episoade încă puțin cunoscute la nivelul breslei și al istoriografiei de specialitate. Comunicarea noastră va încerca să prezinte modul în care s-a realizat Fântâna Dragonului la Constanța – și cu participarea unor arhitecți întemnițați (amintim aici arhitecții Ioan Pușchilă, Virgil Antonescu, G. M. Cantacuzino, Pandelescu Șerbănescu), destinul acestui „monument“ și posibilitățile de recuperare ale acestuia.

18.40

Liliana Condraticova, *Destinul structurilor de feronerie artistică din centrele istorice ale orașelor Republicii Moldova*

Lucrarea prezintă structurile de feronerie, realizate în spiritul epocii la finele secolului al XIX-lea – primele decenii ale secolului al XX-lea, care au valoare din mai multe considerente. Grație însemnelor meșterilor sau ale uzinelor au fost documentate câteva întreprinderi care au furnizat la vremea lor structuri de

Secțiunea B - SALA DE CONFERINȚE
Viața monumentelor - istorie, arhitectură, arheologie

**Vineri,
10 octombrie**

feronerie pentru orașele basarabene (consola de fontă cu însemnul „ГМБ”/GMB, str. Kogălniceanu, 62; treptele cu însemnele fabricii de metal „N. Krimarjevski”/„Н. Кримаржевский, str. Pușkin, 3), multe din ele concurând cu piesele importate de la fabricile ruse (Oloveanișnikov, Finleandski ș.a.). Prima turnătorie de fontă care aparținea la finele secolului al XIX-lea lui Ștefan Sârbu (Serbov) a stat la temelia uzinelor „Hidropompa” din Chișinău și „Litma” din Tiraspol. Cea mai renumită realizare a fabricii lui Sârbu este scara turnată în fontă, cu cele 120 de trepte (fiecare având imprimate însemnele fabricii) pentru Castelul de apă, astăzi clădirea Muzeului Orașului Chișinău.

Structurile de feronerie artistică reprezintă piese autentice, turnate în fontă, realizate din fier în tehnica forjării sau filigranării, fiind totodată și un tribut al tendințelor artistice ale epocii. Piesele din capitală se deosebesc atât de feroneria orașelor Bălți, Soroca, Sângerei, Orhei, Cahul, cât și de feroneria orașelor din stânga Nistrului (Râbnița, Dubăsari, Tiraspol). O altă constatare ține de necesitatea valorificării acestor monumente de importanță istorică și artistică, ajunse în stare deplorabilă (casa individuală cu înscrierea în ornamentul copertinei a anului 1898 și a monogramei „IMI”, str. Alexandru cel Bun, 144 ș.a.). Numeroase piese de feronerie artistică sunt astăzi dispărute deja din imaginea orașului, cauzând daune considerabile patrimoniului cultural.

**MODERATORI: Ioan Sasu
Adrian Puișoru**

15.00

Vasile Dascălu, *Consolidare și restaurare la Biserica Sf. Sava Iași*

În lucrare se prezintă stadiul de avariere în care se găsea monumentul biserica Sf. Sava din Iași la data începerii lucrărilor de intervenție, din care majoritatea în regim de urgență. Structura de rezistență a monumentului comportă particularități care au putut fi puse în evidență numai după decopertarea lucrărilor de intervenție la fundații și a celor de finisaj la suprastructură.

Ca urmare, s-au aplicat procedee originale de reasamblare a blocurilor de fundație la nivelul infrastructurii pentru corpul clădirii și corpul turnurilor. La macrostructură s-au aplicat soluții prin care s-a realizat un efect de ansamblu la nivelul cotei superioare a zidurilor și cupolelor, întărind sistemul pe ansamblu - atât elementele verticale cât și elementele orizontale ale structurii reabilite. S-a folosit armătură din oțel inoxidabil și procedee de intervenție la cupole, fără a afecta pictura interioară de la intrados. La consolidarea bolților s-a folosit ciment ușor expansiv care a permis aplicarea procedeelelor de pretensionare a structurii cupolelor și a elementelor de rezistență structurală.

15.20

Ioan Sasu, *Reabilitarea și dezvoltarea turistică a monumentului istoric: ansamblul bisericii „Sf. Gheorghe” Botoșani*

Scopul întocmirii proiectului au fost lucrările de intervenție asupra corpurilor de clădiri cuprinse în ansamblul „Biserica Sfântul Gheorghe”, din municipiul Botoșani, din punctul de vedere al obligativității protejării valorilor arhitecturale și memoriale.

Amplasamentul este în zona centrală a municipiului, pe un teren, având suprafața de 2.920 mp, zonă ce cuprinde și alte monumente istorice, plasate în Lista Monumentelor Istorice actualizată în anul 2010.

Așa cum se știe biserica a avut de la data Sfințirii (în anul 1551) și până în perioada actuală - modificări, extinderi, consolidări, demolări, restaurări și reparații.

În urma cutremurelor severe suportate dar și a degradării materialelor (în special acoperișul) biserica și turnul clopotniță (construit în anul 1912), prezintă degradări consemnate în Relevul de arhitectură executat în anul 2013, Studiile de arhitectură și Expertiza tehnică.

Constantin Firtea, *Consolidare și restaurare la ansamblul bisericii „Sfântul Gheorghe” Botoșani*

15.40

Biserica Sfântul Gheorghe din Botoșani, construită în 1551, a avut de suferit de pe urma cutremurelor ce au afectat teritoriul țării noastre pe perioada existenței acesteia.

Fundația bisericii este din zidărie de piatră, iar terenul pe care este construită este un pachet de argile prăfoase și prafuri argiloase cu plasticitate mare.

Având în vedere importanța obiectivului se vor aplica următoarele intervenții: realizarea consolidării fundațiilor cu grinzi Vierendel pe ambele fețe legate între ele cu ploturi de care se vor ancora tiranții verticali forțați în grosimea zidurilor; realizarea unor elemente verticale sub forma unor tiranți forțați în grosimea zidurilor conform propunerilor din planșe care pleacă de la nivelul grinzilor Vierendel de pe cele două fețe ale zidăriei de piatră, ancorate în elementele de legătură dintre cele două fețe și betonați după tensionare; realizarea unor centuri tiranți pe direcția transversală pe zonele de separație naos – altar, naos – pronaos; injectarea în masa zidăriei de piatră la fundații cu mortar de ciment fluid; injectarea în masa zidăriei de cărămidă pentru refacerea unor legături între cărămizi; realizarea de centuri de beton armat la nivelul cornișei pentru ancorarea elementelor verticale; injectarea tuturor fisurilor din zidăria de piatră și cărămidă pentru refacerea legăturilor; verificarea tuturor elementelor de șarpantă din lemn; stoparea igrasiei și protejarea împotriva umezelii se vor face cu o soluție hidrofugă ce se injectează în masa zidăriei de piatră de la fundație și pe fața de contact a acesteia cu pământul. Aceasta va închide porii stopând ascensiunea prin capilaritate.

În același timp se consolidează și turnul clopotniță al bisericii, datat în anul 1910 după ce în prealabil a fost desființat.

Vasile Dascălu, *Procedee de consolidare și particularități ale sistemelor constructive ce alcătuiesc ansamblul clădirilor de incintă de la monumentul istoric Mănăstirea Agapia, jud. Neamț*

16.00

M-rea Agapia, construită în anii 1642-1644, a străbătut veacurile sub „teroaarea“ factorilor de mediu care au acționat asupra structurii și alcătuirii constructive, cât și asupra valorii de patrimoniu.

Sistemul structural a fost supus unor acțiuni ale mediului înconjurător și de amplasament. Deși clădirile care compun

Secțiunea C - HOLUL DE ONOARE Tehnici și tehnologii de restaurare a monumentelor

ansamblul monument istoric au aceleași soluții constructive și arhitecturale, dificultatea lucrărilor de intervenție este diferită de la un corp de clădire la altul, din cauza factorului de mediu și de amplasament diferit, care au produs avarii de gravitate diferită. Astfel, unele corpuri sunt construcții pe versant, supuse unor inundații permanente ale fundațiilor și care se comportă diferit la efectele generale ale amplasamentului, cum ar fi: cutremurele, acțiunea apei sub formă de torenți care se formează pe versanții împrejmuitori, umiditatea prelungită.

La toate acestea, o pondere însemnată o are durata de viață a construcțiilor ce alcătuiesc ansamblul bisericii Sfinții Voievozi. Astfel, se vor prezenta soluțiile diferite aplicate la un corp sau altul de clădire, care particularizează soluțiile proiectate și aprecierea acordată intervențiilor care necesită un efort financiar mai mare la corpul de clădire sud-vest decât la clădirile din corpul de nord.

Neefectuarea la timp a intervențiilor pentru reabilitarea construcțiilor împrejmuitoare a amplificat avariile produse în structura clădirilor monument istoric ale acestui ansamblu.

În prezent, intervențiile trebuie executate cu abordarea globală a ansamblului și îndepărtarea efectelor asupra stării fiecărei clădiri. Astfel, clădirile amplasate pe versant trebuie asigurate în raport cu comportarea terenului de fundare, cazul clădirilor de sud-est și sud-vest, unde preponderentă este acțiunea „deplasărilor“ cu luarea în considerare a diferenței de nivel, cca 6,5 m între cota terenului amenajat la interiorul incintei și cota la exteriorul incintei.

Pentru clădirile din ansamblu intervine și un factor global, definit ca infiltrații de apă și umiditate la toate fundațiile ansamblului, care nu pot fi stăpânite decât prin utilizarea unor procedee de colectare, evacuare și deversare la emisar a apelor de infiltrații (drenuri), încât să fie ridicată sau coborâtă cota nivelului hidrostatic și protejată infrastructura și suprastructura de efectele distructive ale apei de pe versanți.

În lucrare se prezintă starea de degradare și realizarea soluțiilor de ansamblu și particulare pentru fiecare corp de clădire. Se menționează astfel sistemul de drenare executat pentru Biserica Sfinții Voievozi, care a permis coborârea nivelului hidrostatic sub influența fundațiilor, exemplu ce va trebui aplicat și la corpurile de clădire vest de la baza versantului.

Andreea Carastoian, Ion Vlad, Nicola Gospodinov, Silviu Gînju,
*Intervenție de urgență pentru punerea în siguranță a ruinelor
Mănăstirii Chiajna Giulești*

16.20

Ruinele Bisericii fostei Mănăstiri Chiajna, cunoscută astăzi sub denumirea „Mănăstirea Chiajna-Giulești”, cod LMI2004 B-I-s-A-17884, se găsesc la marginea de vest a municipiului București, în continuarea cartierului bucureștean Giulești (Sârbi).

Construcția bisericii începută în timpul domniei lui Alexandru Ipsilanti (1774-1782) în stil neoclasic, cu dimensiuni mari pentru acea vreme: 43 m lungime și 18 m înălțime, ziduri groase de 1 m și 2 m, a fost terminată în timpul domnului fanariot Nicolae Mavrogheni (1786-1790). Astăzi, pot fi admirate doar zidurile masive ale navei, arcele din naos cu o parte din tamburul turlei principale, semicupolele absidelor laterale și un arculeț în altar.

În articol sunt prezentate măsurile luate în cadrul intervenției de urgență pentru punerea în siguranță și conservare a acestui monument istoric, parte a patrimoniului național.

De asemenea, sunt tratate aspecte privind modelarea structurală cu ajutorul metodei elementului finit, legea constitutivă utilizată în analiza neliniară și considerații privind simularea acțiunii seismice și a vibrațiilor induse de circulația trenurilor pe ruta București – Craiova.

Aurora Târșoagă, *Înlocuirea tâmplăriilor degradate - Biserica din Deal, Sighișoara*

16.40

Din anul 2003 ferestrele Bisericii Evanghelice din Deal au început să se deterioreze, afectând atât starea construcției, pictura interioară cât și desfășurarea activităților în biserică (slujbe, concerte etc.). Repararea ramelor din lemn conform proiectului de consolidare și restaurare din 1993, în baza expertizei realizate la acel moment nu a fost făcută în mod corespunzător. Soluția adoptată, în regim de urgență, la acel moment a fost înlocuirea tâmplăriilor din lemn cu vitralii simple cu plumb, fără să existe însă o posibilitate de ventilare a spațiului interior. Sistemul adoptat prezintă și un aspect neconform cu intervenția de restaurare, chiar dacă din alt punct de vedere rezolvă problemele de infiltrații de la ploi sau zgomot și nesiguranță în stabilitate la vânt.

Pentru fundamentarea intervențiilor propuse de noi, au fost solicitate trei studii conexe: raport de evaluare al elementelor din

lemn pentru ramele tâmplărilor, un raport de expertiză pentru vitraliile existente și un raport de pictură murală pentru zonele degradate.

În urma studiilor, în prima fază au fost propuse opt variante de înlocuire/restaurare ale ferestrelor principale. Soluțiile căutate au luat în considerație și necesitatea ventilării naturale a lăcașului de cult, acesta având și funcțiune muzeală.

Din aceste opt variante, doar două au rămas viabile, prin înlocuirea lemnului de rășinoase cu cel de stejar sau cu metal, ambele cu sistem de deschidere manuală a ochiurilor de geam pe orizontală.

17.00

Doru Gheată, *Soluții moderne pentru consolidarea zidurilor Cetății de Scaun a Sucevei*

Lucrarea prezintă soluțiile adoptate la Cetatea de Scaun a Sucevei pentru stabilizarea versantului, drenarea apelor subterane și realizarea fundației pentru zidul de nord care a fost integral reconstruit.

Colectarea și drenarea apelor subterane s-au realizat cu ajutorul unui număr de 68 drenuri sifon amplasate în șanțul de apărare și a trei chesoane adânci de 15 m amplasate în incinta cetății. La baza chesoanelor s-a realizat o rețea de drenuri radiale de 25 m lungime amplasate la -15 m și la -13 m. Stabilizarea versantului s-a făcut cu un ecran flexibil de piloți cu lungimea de 22 m și diametrul de 0,8 m rigidizați la partea superioară cu o grindă de beton armat cu secțiune de 2 x 1 m ancorată în versant cu toroane înfipte oblic la 30 m adâncime. Fundația zidului de nord a fost realizată parțial pe grinda de rigidizare a ecranului din piloți și parțial pe o fundație nouă din beton armat. Zidul de nord a fost realizat parțial din zidărie plină și parțial în sistem ZIA.

17.20

Adrian Pușoru, *Reabilitare „Corp I” Universitatea „A. I. Cuza” Iași*

Clădirea se află situată pe Bulevardul Carol I, nr. 19 și este parte componentă a campusului universitar pentru spații de învățământ, fiind executată în anul 1914.

În această clădire funcționează Centrul de studii ebraice.

Construcția are formă poligonală în plan, în forma literei L cu latura scurtă paralelă cu B-dul Carol I, iar cea lungă înclinată spre strada Titu Maiorescu, formând între laturi un unghi mai mare de 90°.

Secțiunea C - HOLUL DE ONOARE
Tehnici și tehnologii de restaurare a monumentelor

Vineri,
10 octombrie

S-au realizat următoarele finisaje interioare: pardoseli din gresie în spațiile de circulație și grupuri sanitare; pardoseli calde din parchet în spațiile destinate desfășurării activităților educative și în cabinetele cadrelor didactice; tencuieli obișnuite la pereți și tavane, zugrăveli în var lavabil de interior, placaj de faianță până la cota +1,60 m în grupuri sanitare.

S-au realizat următoarele finisaje exterioare: soclu - tencuială în praf de piatră; pereți - tencuială exterioară, mortar M-100T, zugrăvit cu var lavabil de exterior; perete din sticlă de tip cortină.

S-au executat următoarele lucrări de consolidare: realizarea unui rost seismic de 5 cm între axele D și E; injectarea fisurilor din ziduri cu mortar de ciment și aracet, precum și țeserea fracturilor din ziduri cu cărămizi și plase sudate pe zona respectivă; cămășuirea pe ambele fețe a diafragmelor transversale interioare; înlocuirea planșeului din zidărie peste demisol precum și a planșeului din lemn de la parter cu un planșeu din beton armat în grosime de 15 cm.

S-a mansardat clădirea și s-a refăcut învelitoarea existentă deteriorată.

Note

Note

Note

Note

Note